

8041

IV

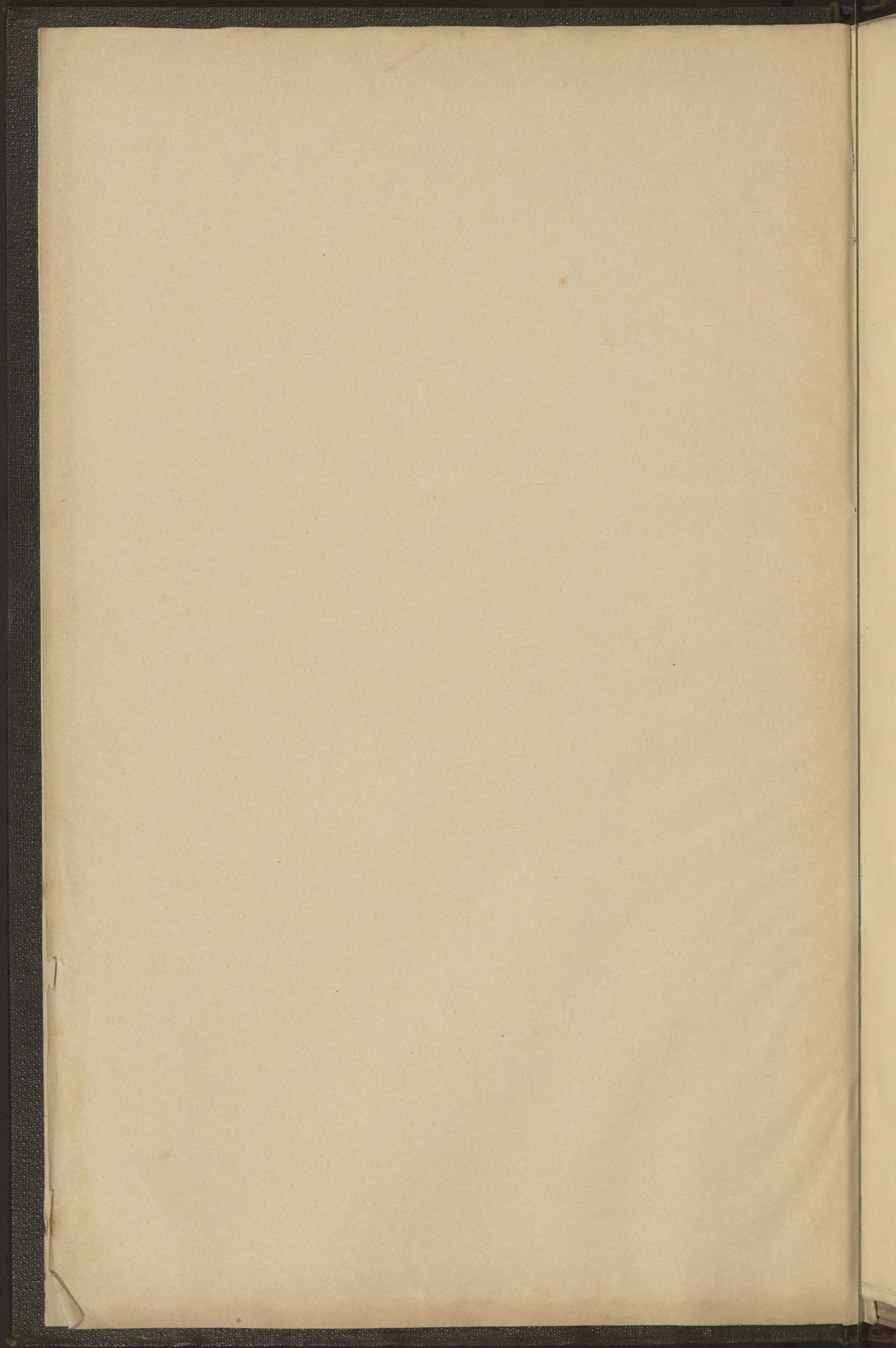
B. I.

8041

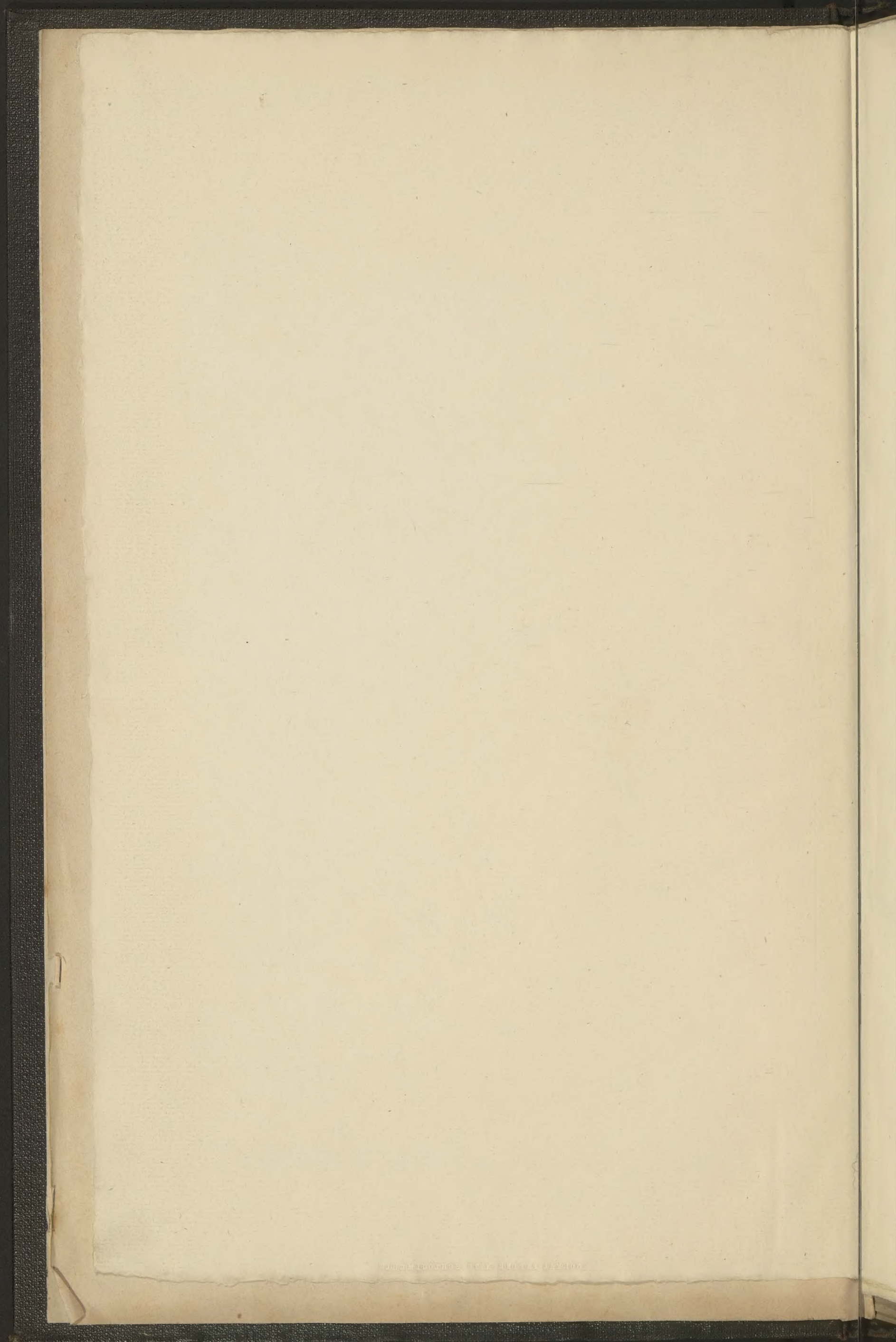
cf. p. 100.

no. XIX

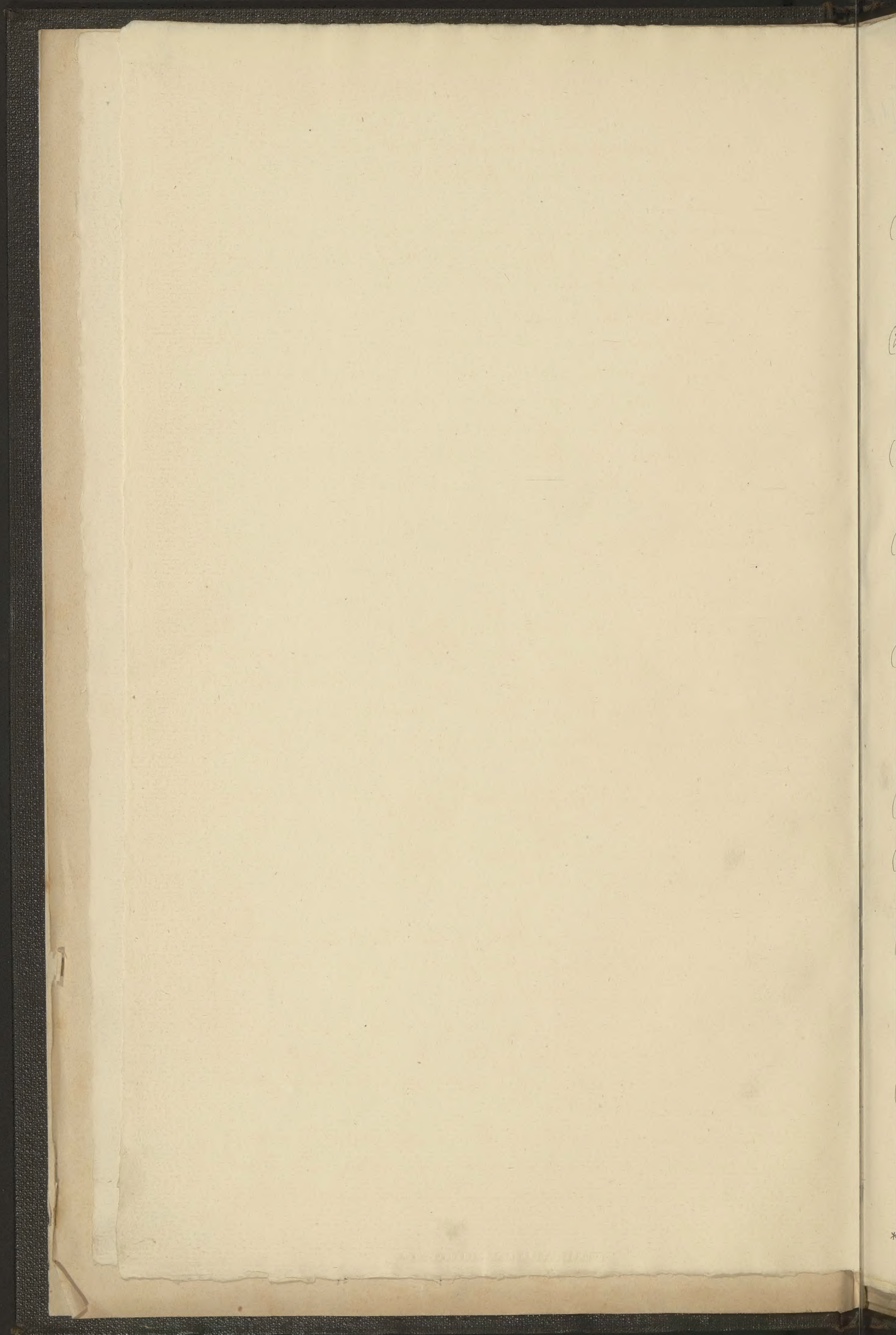
I

W catym rephorie bytulis i inscriptis
 cynobrem

[Faint, illegible handwriting throughout the page, likely bleed-through from the reverse side.]

Incipiunt sumarij casus de iure terrestri Polonica [1. a.]
editi per regem Maximilianum, prelatos et barones etc.

Sequitur non parente ad iudicium capitulum.

- (1). *Cum omnis etc.* Constitutio non respicit preterita, sed presentia et futura. Pater non parens in iudicio pro hereditate obligata, actor hereditatem lucrabitur, pecunia reo nichilo minus restituta etc. *2^m. c. Secundum capitulum.*
- (2). *Crebra altercatione etc.* Hereditates invicem convenientes aliquo flumine mediante, si idem flumen omnino suo meatu primo divergit per alium locum circum suum, primus meatus pro graniciis est habendus. *3^m. c. Tercium capitulum.*
- (3). *Ius militare etc.* Quilibet in expeditione nobilis sine sumptibus se sub vexillo per ipsum electo collocare et ordinare tenetur. *Quartum capitulum.*
- (4). *Quia victus etc.* Convictus in iudicio non potest recedere nisi victori fiteatur amissum vel satisfaciatur alias aduersario ligatus tradatur; qui si effugerit a captivitate, detentoris erit liber et solutus preter futurum. *Quintum capitulum.*
- (5). *Ut in rapinis etc.* Quilibet iudex signora ratione penarum recepta in primo tempore duabus septimanis et hiemali tempore octo diebus tenetur illata (1) observare alias valorem signoris dampnum facto cum pena pancer ^{cca} solvet, quod suo iuramento probabit. *Sextum capitulum.*
- (6). *Quia filij etc.* Filij vivente patre sigillo proprio non utantur. *Septimum capitulum.*
- (7). *Quia omnis etc.* Scilicet tam spiritualium, quam secularium personarum ad expeditionem ire tenentur. *Octavum capitulum. De clericis qui habent bona paterna.*
- (8). *Cum nullus etc.* Clerici de bonis paternalibus ad expeditionem pervenire aut proximis possessiones dimittere tenentur, alias rex bona eorum obtinebit. *Capitulum novum.*
- (9). *Et (1) dominarum etc.* Dominus aut virgo citans vel citata coram officiali procuratori, cui placebit, causam potest delegare.
- (10). *Quia cuilibet etc.* Ad iudicium citans vel citatus potest habere suum advocatum. *Capitulum X.*
- (11). *Quia ex multiplicitate etc.* Unus iudex generalis in quali-
bet terra haberi debet, qui in curia regis etiam iudicabit,
dum in sua iurisdictione dominus rex commorabit, heredi-

*) *ut scilicet crylac naberij* et infra = et j.

- varias quæstiones indicare in curia non poterit, nisi in pre-
sencia regis vel ad minus sex baronum etc. || [1, b.]
- (12). Item ut palatinus *capitulum XI de palatinis etc.*
etc. Quilibet palatinus in suo palatinatu suo iudice
debet contentari. *Capitulum XII etc.*
- (13). Prima consuetudine etc. Iudicia exerceri non debent nisi
mane et usque ad horam nonam. Et qui primo die non po-
terint expediri, in crastinum prorogabunt. Etiam scriptor
causarum sub privatione officij litigantes secundum ordi-
nem ministerialium vocando nominabit, et pars tertia vice
per ministerialem proclamata, si pateris fuerit iudice surge-
re volente, ob contumaciam contempnendus. Item partes vel lo-
cum iudicis accedere non presumant, nisi vel fecerint
citationem vel de speciali iudicis licencia et mandato al-
ias pena pignora sua fiantur. *etc. capitulum XIII etc.*
- (14). Quia plerumque etc. Cracoviensis castellani dum placent
in huius locis debet et tenetur sua iudicia pertractare. *ca. m*
- (15). Quomodo ex modo citationis etc. Ministerialis cum lite, *XIV.*
in citatorio, in qua premissis causa, pro qua citatur,
cum ad citandum venerit, pro culpa domini villanos non de-
bet et e converso pro culpa domini ipsius dominum inquie-
tare non presumat, nisi omnes sint culpabiles, tunc citatio-
nem potest facere generalem, alias pena pignora sua fiantur.
Capitulum XV etc.
- (16). Preterea etc. Citati inopinante in curia regis vel in iudi-
cio, ubi iudicium celebratur, respondere nisi deliberate non
tenentur; sed per iudicem si pro maiori causa, videlicet
XL. marcarum terminis trium septimanarum eisdem
assignetur, et si pro minori debito aut iniuria verbali in
crastinum terminis prorogetur etc. *capitulum XVI de
ministeriali.*
- (17). Felici querela etc. Ministerialis sub pena officij et spo-
liatione honorum et faciey aduersione absque mandato
iudicis milites aut villas religionum vexare aut con-
tra ipsos citationem facere non presumat. *ca. lxxm XVII.*
- (18). Plerumque fit etc. propter causam contumaciam vel fa-
miliaris plerumque cum clamore vel violenti strepitu ad
iudicium veniens, pena pignora sua fiantur. *Capitulum*
- (19). Contingit etiam etc. Citatus pro facto criminali *XVIII.*
coram regia maiestate respondebit mandato domini

et superioris sui non obstante, cum pena bene sit laus.
 hummado ius patescet et cum paucos nominatio in de.
 libis non vendicat sibi locum. ||

[2, a.]

(20). Possibilitas rationis etc. *Ca^{lun} XVIII. De citationibus.*

Nihil debet citari nisi per ministerialem, nisi laus pro
 crimine recenti in curia vel iudicio commisso, tunc per fa-
 miliarem iudicis aut fortilani citare poterint absque pe-
 na. *C. XX etc.*

(21). Preterea quicumque etc. Procurans citationem contra ali-
 quem sine legitimo actore penam fyaner^{ca} solvere tene-
 tur. *C. XXI.*

(22). Nalunius insuper etc. Aliquis citatus pro hereditate
 in iudicio ponit obponit, quod coheres eundem heredita-
 tis sit in remota et ab hoc dicit se non teneri respon-
 dere. Iudex precipere debet per ministerialem circa paro-
 chiam vel alium locum eminentem tribus vicibus pro-
 clamare certum locum et terminum absentis assignando:
 quo non fragente ad definitionem cause licite proceda-
 tur etc. *C. XXII, pro contumacia punienda.*

(23). Exherencia nos edocuit etc. pro contumacia domini
 facienda ministerialis in duobus locis eundem insi-
 quoret, unctiores vero quolibet sunt contumaces,
 quolibet in uno loci insignorare poterit. Et item de
 secunda contumacia est observandum. pro tertia vero con-
 tumacia causam dimittat et referatque signora supra-
 dicta penam fyaner^{ca} solvere tenebitur; nichilominus si
 signora denegata et ablata violenter cum secunda pena
 fyaner^{ca} restituere tenebitur sub pena sedis (v) exsolvi
 nostre camere replicanda. *Ca^{lun}*

(24). Preterea quoniam per frequentem *XXIII. de signoracionibus.*
 etc. Ad insignoracionem faciendam iudex non filius
 quam duos familiares cum ministeriali transnittere non
 presumat et item insignorantes in iudicio non commi-
 tos signorare non presumat. Quod si contra fecerit iudex
 ablata domino ville ad fideiussoriam dimittat et restitui-
 at cautionem, terminum eundem ad ostendendum suam
 innocentiam assignando. Qui si innocentiam suam ex-
 pargabit, iudex insignorare demandans, a quolibet
 persona domino ville fyaner^{ca} novit se incur-
 surum. *C. XXIX, de penis, que regis sunt.*

- (25). Preterea pena, quæ etc. In quantitate criminis pena
 secundum gradum, camera regio, est applicanda. Primum in
 centij, secundus in iudicio publico, tertius in iudicio
 notans et gladium euaginat, quartus reus // cum [2, b.
 de iudicio per rebellionem discesserit, actori fideiussor,
 non cautione non prestata etc. *Ca. l^{um} XXV, de continuatio.*
- (26). Actor procurat etc. Continuatio actoris, cum sit ma-
 ior, causam amittit; res vero priorum bonum pena est
 multamur. *Ca. l^{um} XXVI per hereditaria questione etc.*
- (27). Licet in plerisque etc. Pro hereditaria questione reus
 primo et secundo et tertio citatus non comparens, actor
 mittitur in possessionem et reus decessat et promissio-
 natus ab omni iure recidit; pro debito vero et reus
 obligatus reus premissis modo citatus, causam amittit
 et actor eadem distrahendi et alienandi habet for-
 ciatorem. Et si quis ultra debitum exaceret, actor reo
 restituat vicuversa etc. *Ca. XXVII, de violencia.*
- (28). Preterea etc. Accusatus de violencia per actionem
 per testes *comat*², alias reus proprio iuramento se fide-
 rit expurgare.
- (29). Item si aliquis *C. XXVIII, de furto etc.*
 etc. De furto accusatus infra annum evocando (i)
 habeat facultatem etc. *C. XXVIII, de cunctis.*
- (30). Cuius (i) libris etc. Cuius faunos aut merces terri-
 genæ ad fructum accommodans, per testes probabit et
 debitum iudicialiter obtinebit, alias reus per proprium
 iuramentum ab impetitione agentis absoluitur.
XXX, nobili.
- (31). Nobilitas et stirps etc. Nobilitatem probare volens sex
 testes producere debet, duos de sua genologia et quatuor
 et quatuor (i) ab avia et matre. *XXXII. XXXIII.*
- (32). Accusatus, quod Petrus etc. Qui ex iniuria alterius
 vulnerat, notam defendendo alterius, hoc si poterit, pro-
 bat alias vulneratus proprio iuramento vulnera obti-
 nebit. *XXX.*
- (33). Item Petrus etc. *XXXIII, de furto apum.*
 Accusatus de furto apum ius mellificiorum et me-
 gans, si bone fame alias fuerit, proprium per iuramen-
 tum poterit se expurgare etc. *XXXIII. XXXIII, de violencia*
et c.

- (34). *Proterea pater etc.* Inuolens dominum manu armata alterius et vulnerans matrem, sororem, filios vel uxorem heredis, licet per ministerialem approbare non poterit; nichilominus per alios testes approbabit et vim faciens vulnera sua, si quæ contingant, omnino deferret. *XXXV, de excommunicatis.*
- (35). *Per experientiam etc.* Predicti testes, si obicitur les. [3, a. b. h. u. excommunicatio, si habet, poterit alios nominare, si alios non poterit habere, excommunicati sufficientem firmitatem inferre debet, ut testes ad subueniendum veritati, ne opprimantur, absoluat. Qui si denegant, testes predicti ad testimonium admittantur. *XXXV, de testibus consanguineis. XXXV, de testibus.*
- (36). *Cum radus dominum etc.* Patruus aut compater alias amabilis compositor existens, ad iuramentum debet admitti, si in nominatione testium consanguineitas ipsius non fuerit obiecta. *XXXVI, de prescriptionibus.*
- (37). *Cum prescriptio etc.* Paciens aliquando *XXXVI, de prescript.* tres annos et tres menses tempore pacis et concordie ante quam hereditatem possideat, ab omni iure eiusdem hereditatis renuat se cecidisse. Ca^m *XXXVII, de obligationibus. XXXVII, de obligatione hereditatis.*
- (38). *Si patrem aliquis etc.* Obligationem hereditatem proxi-
mior infra *XV* annos redimere poterit, si circa pas-
chum aut in colloquio generali hoc protestabitur ali-
quibus per vicinum, quod predicta hereditas in tanta pe-
cunia est obligata. *XXXVIII. XXXVIII. mulier.*
- (39). *Si vero mulier etc.* Maritata habens ius quomodolibet
vel ius ratione dotis ad aliquam hereditatem, infra
X annos questionem inchoare tenetur pro eadem, neglens
ab omni iure cecidisse se cognoscat. Ca^m *XXXIX, de vi-
duâ. XXXIX, de vidua.*
- (40). *Vidua infra sex annos similiter si voluerit, quæstio-
nem inchoabit et hoc tempore pacis et concordie locum
obtinabit, alias non. XL. XL.*
- (41). *Franciscus deposuit etc.* Paciens se per facere vicinum
infra duos annos cum ipso in eadem hereditate habi-
tans et non provocans ad causam, prescriptio eidem
duorum annorum obest. *XL. I.*
- (42). *Franciscus nephem etc.* Tridus orphanam tradens *XL. I.*

tradens marito et eidem partem pro dote assignans, si
pro residuo infra tres annos et tres menses existens cum viro
non provocaverit, deinceps libere quæstionem movere non
poterit. Ca^m XLII. de venditione hereditatis. *XLII, libor.*

(43). Franciscus vendidit etc. Vendens hereditatem et per
tres annos et tres menses emptorem non provocans, heredi-
tatem perdet, licet per emptorem non fuerit sibi satisfac-
tum. XLIII. *XLIII, de venditione.*

(44). Franciscus Gregor. etc. chūtuans alium litem bñi
cum (✓) quatuor annos latens, silentium obtinebit pro co-
stem. XLIII. *de famyathne.*

(45). Licet pro redimenda etc. Index in magnis *XLIII*
causis vel hereditariis in quatuor processione famyanth.
no. || debet sententari, in minoribus II q. exigendi dandum. [3, b.
modo habent facultatem etc. XLV, de re iudicata. *XLV,*
de re iudicata.

(46). Quamvis negocia etc. Fratres divisi existentes, si aliquis
causam amittit, iudice sententiarum proferente, alter cau-
sam sententiarum non poterit infringere. XLVI. *XLVI, fra-*
tres divisi.

(47). Negot etc. Vicini tenentur insequi furem ipsum, con-
sodalis alias dampnum facienti exsolvant. XLVII. *XLVII.*

(48). Petrus conquisitus etc. Vulneratus infra annum profero
iuramento vulnera obtinebit; post annum metterius vel
vera tenentur probare etc. XLVIII. *XLVIII, vulneratus.*

(49). Petrus agebat etc. Accusans se iniuste fuisse condemnatum,
statim iudicem debet provocare alias negans.
Quod si non fecerit, sententia transit in rem iudicatam.
Lam. XLVIII. *XLIX, de iudicis provocacione vel negligencia.*

(50). Talco pro hereditate etc. Senior frater prescriptionem
neghens, iunior ipsam non poterit suscitare. XLIX.

(51). Franciscus, Talco etc. Cum communi molendinatore
aut servitore unus frater se poterit per iniuriam coram
electo iudice iudicare, licet fratres contradicerent. I. I,
de communi molendinatore.

(52). Illusoria etc. Relicta amethomum alias fuisse
domino non debet provenire, sed ad proximam devolvatur,
qui calicem de relictis, si tantum est, ecclesie parochia-
li pro altera media marca debent comparare. I. I. I. I, *de*
relictis amethomum.

(53). Nicolaus defecit etc. Accommodans equum ab amico, si claudicaverit, accommodator ipsum infra duas septi-
manas servare debet; qui si convalescit, eundem re-
stituit, alias pro equo amicabilem comparat. *I. II. I. II.*
de equo accommodato.

(54). *Ca. III. de homicidio I. III. I. III.*
Licet antiquitus etc. Ameltho Amethonem occidit, ei, cui
persuaserit, quatuor marcas ratione pene, proximis
autem sex ratione homicidii exsolvere sit restrictus. *I. III.*

(55). *I. III. ca. III.* Vbi de homicidio plures accusantur. Item si
plures etc. Vbi plures de homicidio accusantur, tantum-
modo per iuramentum actoris unus debet condemnari
et puniri, reliqui autem per testes se poterunt exsurgere.

(56). *I. V. de morte casuali alicuius. I. V.* || [4, a.
Item quicumque morte etc. Qui casualiter moritur,
pro ipso questione capitis non debet interitari. Vbi
autem est de homicidio, proximiores dum poterint,
causam prosequantur.

(57). *I. VI. de occisione I. VI.* ubi miles militem occidit,
militis. Et violentorum etc. Miles occidit militem
I. X. marcas exsolvat, pro mutilatione membri XXX; et
pro simplici vulnere X marcas expagabit. *I. VI. C. I. VII.*

(58). Laurentius conquisivit etc. Interficiens matrem a-
licuius, illegitimitatem eidem abiecto non potest, sed ad
solvendum caput debet condemnari etc. *C. I. VIII.*

(59). *C. I. VIII. de raptoribus.*
Cum nonnulli etc. Qui raptos et rapinas committentes
quibuslibet ipsorum bonis, quae habent, sunt fructuati.

(60). *C. I. IX. C. I. IX.* Ministerialis occisum non debet
sepelire (1). Consuetudine iniquissima etc. Ministeriales
in via occisum spoliare non debent, sed de grocco debent
contentari, donec de homicidio questio sit terminata. *I. X.*

(61). *I. X. de eo, qui alterius semina defecit.*
Et quilibet etc. Reparcentes semina alterius, pro quolibet
iumento vel pecore vicem quartam exsolvere tenentur.
I. XI. I. XI.

(62). De actore contra rem iure theutonico procedente.
Cum actor etc. Voluntas agens iure theutonico contra rem
eodem iure respondere non tenetur, sed si voluerit, rem
coram iudice competentis contra ipsum agitabit. *I. XII. etc.*

(63). Ad decilandum (s) etc. Passus de peccoribus et iumentis receptis in dampnis dampnum a depastore frumentorum, iumenta vel peccora per noctem resecans ad proximo, nisi curiam castellanie depellere debeat.

(64). *L. XIII. I. XIII.* de incendijs (s) in ciuitates theutunicorum fugientibus. Ex lege imperiali etc. De crimine incendiij accusati, iure in ciuitatibus theutunicali vel villis theutunicis existentes, non poterint se excusare iure Polonico coram iudice competenti tenebuntur respondere.

(65). De defloratoribus virginum *L. XIII. I. XIII.*

Re vera etc. Deflorantes virgines et stuprantes mulieres || [4, b. violenter, si fuerit proclamatum, in iure theutunico non poterint se duci, sed iure Polonico tenebuntur respondere etc. C. *L. XV. I. XV.*

(66). Cum secundum patrum etc. Ille *L. XVI. I. XVI.* de privilegijs *Capitulum de privilegijs* amittit privilegij auctoritatem, qui concessa sibi non vultu potestate, prout habens ius theutunicum et non vult eo amittit ipsum etc. De privilegijs c. *L. XVI. C. I. XVI.*

(67). Statuimus etc. Sciens privilegium alterius et contra hoc in iudicio provocans amittit sexagenam, si iurauerit, se nescivisse eum fore privilegium, erit liber a solutione.

(68). Ca^m *L. XVII. I. XVII.* de recessione theutunorum. *L. XVII.*

Cum ex separacione etc. Plures theutones de una villa ad aliam recedere non possunt, nisi unis et decem fuerit domini voluntatem, nisi in quatuor casibus hic receptis. *L. XVIII. I. XVIII. c. etatem non habentes.* De fueris etatem non habentibus.

(69). Si mulier et infra (s). Pueri non habentes etatem contra iniuriantes agitare poterint, cum ad annos provenerint et ex officio prescriptionis eis opponi non poterit, nisi post annos si fuerint negligentes. *L. XVIII. I. XVIII. De iniuriantibus. I. XVIII.*

(70). Et (s) viri famosi et infra. Propter bonam presumptionem alicuius viri, licet accusetur de furto aut latrocinio, per proprium iuramentum poterit se ex purgare etc.

(71). De probatione *L. XIX. I. XIX.*

Equidius deposuit et infra. Sine voluntate recipientis res alicuius, si facta negaverit se recepisse, actor super rebus receptis iuramento comprobabit etc. *L. XX ca^m.*

(72). De morsu canis ex incitacione vicini.

Item liquidius conquestus est et infra. Habens morum
a cane vicini sui, si probaverit, quod ex incitatione
eiusdem vicini sui lesuram habuerit, vulnera optinebit,
alios vicini debet se proprio iuramento expurgare. *I. XXI.*

(73). De occasione vulneris *I. XXII. I. XXII.*

Querebam deforuit et infra. Prestans occasionem vel fa-
vorem vulneris, ad vulnera debet condemnari.

(74). Cum pastor perdidit ovem. *I. XXIII.*

Preterea et infra. Si pastor inculpatus pro aliquo pecore,
quod ipsum deperderet ad villam non reducere, iurabit,
quod illud ad villam viciniam reduxit etc.

(75). *I. XXIII. De filio hore. I. XXIII.* ||

[5, a.]

Et novius et infra. Parentes non tenentur pro ipsorum
filio ad pecunie delicti satisfactionem. Poterunt dicimus
de iudicis et quolibet contractu inito per filium. *C. I. XXV.*

(76). De iusto laxillorum. *I. XXV. Ca. m.*

Ad precludendum et infra. Autens laxillos ad prestam
si victus fuerit, ad satisfactionem victoris non tenetur,
nec ipsum poterit amovere, quod si fecerit, pena *XV*
fuerit.

(77). De rapinis transeuntibus ad bellum. *I. XXVI. I. XXVI.*

Expediit reipublice et infra. Ad expeditionem transeuntibus
in prato aut in villis stationem facere non presumant
nec debeant, nisi in campo, nec rapinas committant,
nisi fructuum pro equis recipiant moderate.

(78). De divisione hereditatum *ca. m. I. XXVIII. matre defuncta. I. XXVII.*

Ex communi ven et infra. Post mortem matris filij non
petant portionem a patre, antequam ad secundas nuptias
convenerint (s) nisi hereditates discurrant etc.

(79). De profugis aut furta committentibus, *I. XXVIII. I. XXVIII.*

Repinis contingit et infra. Profugi vel furta committentes,
licet gracie regie restantur, nichilominus de commissis
tenebuntur respondere et satisfacere pro commissis nec post
hoc in sublimitate honoris bonis poterint attingere.

(80). De usura et iudiciali fraudate. *I. XXIX. I. XXIX.*

Cum usurarum et infra. Quod pro debito principali et
usura ad iudicium non provocantes, infra duos annos
predicti usuram accrescentem amittere debent et tantum
de principali usura infra predictum tempus iudici sunt
contenti.

(81). Sequitur de penis sibi vel gaj, ca^m L. XXX. Ca^m 1. XXX. Quidam de ipsorum et infra. Incidens quercum alienam penam illi sex marcarum soluat, in cuius dominio est incisa etc.

(82). De illis, qui recipiunt frumenta in poche. L. XXXI. Ca^m 1. XXXI. Et licet et infra. De poche recipiens frumenta alterius, si per defensionem vulneratus fuerit vel occisus, penam non incidit defensato; si vero vulneraverit vel occiderit frumentorum defensorem, lero vulnera vel fuerit caput exsolvere sit punitus etc.

(83). Cum nobilis nobili improperaverit. L. XXXII. L. XXXII. Cum omnes et infra. Si nobilis nobili improperaverit, ipsum filium meretricis asserendo et non revocat neque negat, sexaginta marcas veluti ipsum occidisset reponebit incursurum.

(84). De revocatione verborum malorum. L. XXXIII. L. XXXIII. || [5, b. Cum Tolem dicimus et infra. Revocando debet dicere, id quod sum locutus, mentibus sum sicut canis.

(85). Cum nobilis nobili vulnus dederit. L. XXXIII. L. XXXIII. In percussione et infra. Si nobilis nobili flagrant intulerit ad sanguinis effusionem, penam fyanct era per invenerentem debet sibi assignari.

(86). De vulneribus umethonis. L. XXXV.

Et penarum et infra. Pro vulneribus umethonis aut evorui percussione due partes lero et tertia iudicio, ubi causa agitur, debent assignari.

(87). De fratricidia. L. XXXVI. L. XXXVI.

Et licet lex et infra. Fratricidium commissum aut proxiimum occidens in hospitalitatem ipsius succedere non debet.

(88). De umethone et plantacionibus. (1. L. XXXVII. L. XXXVII.

Statuimus et infra. Umetho plantans vel pomerium faciens, medietatem in terra cum recedit de fevulis seu plantacionibus dimittere tenetur sub pena XV etc. L. XXXVIII.

(89). De receptione rerum alicui violententer. L. XXXVIII.

Item si quis et infra. Recipiens quamlibet rem alterius violententer, cum pena XV restituere teneatur. L. XXXIX.

(90). De seminacione agrorum violententer. L. XXXIX. capitulum.

Si quis et infra. Seminans agros alicuius semine careat cum pena XV. Ca^m L. XXXX. L. XXXX.

(91). De violenti receptione feni aut casule cuiusque.

Item pro curru feri et infra. Pena XV et tres gr. et pro
casula vulgariter de fura cuiuscunque. grani iudicio XV.
et pro dampnum similiter XV mulctetur. I. XXXXI

(92). De violenti receptione bonum alterius. XLI, Ca. m de violenti.
Cum aliquis et infra. Recipiens duos bonos alterius violenti-
ter, pro qualibet septimana quatuor sceler cum pena XV
dampnum pro et eodem iudicio exsolvere tenetur.

(93). De fenis castellanorum per iudicium. I. XXXII. XLI, II.
Cum aliquis et infra. Agens sententiam castellani Cra-
viensis, felles emollinas et ceteris, ut in capitulo continen-
tur, taliter condemnentur.

(94). De filio hore Ca. m I. XXXIII, I. XXXXIII Ca. m.
Filius nundum et infra. Si glorians aut locillos ludendo
alienius filius aliquis perdidit, in ipsius fardem com-
mutabitur, cum pot. divisionem venerit cum fratribus etc.

(95) I. XXXXIII. Ubi dmethe vulnerat militem. XLI, III.
Militi et infra. Methe vulnerans militem X marcas cum
pena XV exsoluit. etc.

(96). De confessione fratris. I. XLI, V. Ca. m I. XLI, V. || [6, a.
Bartholus inculpatus et infra. Pro fratre quod ipsum pal-
casset, confessionem si poterit, approbabit. Ca. m I. XLI, III.

(97). De vulnere in holo. I. XLI, VI.

Item Bertholdus et infra. Confiteus aliquis se in ioco vul-
nerasse, ad satisfactionem est condemnandus.

(98). I. XLI, VII. De probatione fideiussoria. I. XLI, VII.
Nicholas chathie et infra. Fideiussor accersens per principa-
lem debitorem debitum esse perfolutum, ad probandum
admittitur.

(99). De dote et dotalicio. I. XLI, VIII. I. XLI, VIII.

Kadimius et infra. Exor marito mortuo circa donacio-
nem et dorem remanebit.

(100). I. XLI, IX. De assignacione dotis. I. XLI, VIII.

Item statimius et infra. Assignacio dotis in parata pecu-
nia et in presencia amicorum valet.

(101). De expurgacione xfolij. I. XLI, IX.

Charlinus conquiritur et infra. Violator strate publice cum
XII leshibus bonis tenetur se expurgare.

(102). CI. De eadem.

Item charlinus et infra. Inculpatus pro invencionem alieni-
us rei proprio iuramento se expurgabit etc.

(103). *Ca^m CII. De succisione arboris fructifere. CII.*
Statuimus et infra. Succidens arborem pomiferam XII gr.
cum pena XV exsoluat.

(104). *CIII. De exurgacione. CIII.*

Intererea et infra. Cum vladarius aut familiaris per do-
minum inculpatus, debet se cum sex testibus exurgare etc.

(105). *CIII. De punctione scutecie. CIII.*

Cum officium et infra. Scuteciam nullus potest emere pre-
ter domini velle voluntatem.

(106). *Ca^m CIV. De prescrizione et diuisione in presencia a-*
miciarum. CV. de prescrizione.

Cum omnis diuisio facta coram amicis ligat, licet ad no-
liciam principis non fuerit deducta, si per tres annos aut
tres menses pacifice perdurabit etc.

(107). *Ca^m CVI. De prescrizione latrocinij. CVI.*

Cum supra et infra. Si aliquis de furto aut latrocinio
per vicinum eiusdem ville vel parrochie accusatur, hunc
prescriptio annuaria contra agentem procedat; si autem
sunt distantes non alia triennali prescrizione evadere
poterit accusatus.

(108). *CVII. Prescriptio induciarum. CVII induciarum.*

Si iuriscungue et infra. Prius indicati (i) super aliquis
hinc annis per iudicem, prescriptionem predictorum anno-
rum actori obicere non possunt.

(109). *Viduuarum. Ca^m CVIII. De prescrizione viduarum. CVIII. ||*

Cum realis et infra. Viduis et maritalis prescriptio [6, b.
communis non obest, sed suis prescriptionibus utuntur,
prout ibidem descriptum est.

(110). *Ca^m CIX. De occisione capitis. Ca^m CIX.*

Ut calumpnijs et infra. Agenti pro capite hominis cuius
cunque obuiat et (i) exceptio annuaria.

(111). *CX. de pena contra iudicem. CX.*

Cum in causarum et infra. Cum preclaritas (i) in preiis ha-
beri debet, est consuetum, ut redarguens sententiam pro-
pellibus marduinis tres marcas eidem impiorerit, si sen-
tentiam suam approbauerit fore iustam; si vero inica-
lus tres marcas cum pena pyauerna ^{erat} restituere de-
bet superius iubore viceversa.

(112). *De presumptione. CXII. CXII.*

Ut viri famosi et infra. Si aliquis, cui aliorum questio

furti aut latrocinij mala non fuerit accusatus, propter
hanc presumptionem proprio iuramento se exsurgabit.

(113). *CXLII. De retractione iudicis et sentencie eius. CXLII.*

Inter et infra. Saluimus, si quis retractauerit senten-
ciam iudicis, iudex per suos collegas se exsurgabit; si
vero ipsum voluerit de falso actor approbare, per sex testes
hoc facere debet similis dignitatis et status, cuius no-
minis esse iudex.

(114). *De eodem. CXLIII. CXLIII.*

Adiciens et infra. In presencia regis aut in colloquio
generali palatini, baronibus presentibus, iudex de ma-
lo iudicio retractari non potest.

(115). *CXLIII. De eo, ubi signora debent pelli. De signoribus
repellendis, CXLIII.*

Ubi curie et infra. Signora recepta ad curiam castellani
aut palatini licite pelli possunt, ubi curie regales sunt re-
mota. Officiales palatini penam pro eisdem institunt
vulnerum vel capitiu tollent.

(116). *CXLIII, de iure et moneta.*

Cum sub uno et infra. Unum ius in toto regno haberi debet
et moneta etc. *CXLIII.*

(117). *Ca^m CXLV. De armata militia. Ca^m CXLV.*

Ubi quia et infra. Quilibet miles secundum posse aut
quantitatem honorum suorum, ad rem publicam debet
armatis hominibus deservire etc.

(118). *CXLVI. De prescriptionibus hereditatis. CXLVI.*

De cetero et infra. Contra omnes hereditatem consanguini-
nei infra tres annos et tres menses agant alius prescriptio
eis obuiabit etc. [F. a.]

(119). *De tutoris fuororum Ca^m CXLVII. Ca^m CXLVII.*

Cum pro et infra. Tutor fuororum hereditatem ipsorum
vendere aut limitare nec perdere potest nec etatem non ha-
bentes respondere non tenentur, nisi in casibus in eodem capitu-
lo descriptis. *Ca^m CXLVIII. CXLVIII.*

(120). *De quo tutor fueris rationem facere tenetur.*

Nullocius contingit et infra. Tutor fueris, cum ad annos
peruenieris, de nullo rationem facere tenetur, nisi de censibus
et iumentis indominis.

(121). *CXLIX. De eo, qui violentes rapiunt virginem.*

Saluimus et infra. Virginis raptor violentus vel oppressor

- in gratia eius et amicorum consistit; spolia procursans
se rasi, atque voluitate parculum; debent perdit etc.
- (122). Ca^m CXX. de eodem. De oppressionibus virginum.
Quicumque et infra. Opprimens virginem aut quam-
cumque mulierem violaverit, si proclamauerit (v)
in gratia eius probaverit (v) et amicorum existit etc.
- (123). Ca^m CXXI. De furto aut spolio.
Statuendo et infra. Accusatus furti vel spolio
aut spolio et iudicio convictus, infamis perpetuus debet
remanere.
- (124). Ca^m CXXII. De iumento quocumque occiso.
Statuimus et infra. Occidens indomitum iumentum
III marcus, si voluerit, solvatur; si non voluerit, hoc marcus
dampnum suo persolvat etc.
- (125). Ca^m CXXIII. De incisione sibi aut gregis vel maris.
Statuimus et infra. Habens limites et alterius sibi
incidens, potest impignori, secundum quod in capitulo
est descriptum.
- (126). Ca^m CXXIV. De iumentis fuscendis.
Statuimus et infra. Conservans iumenta indomita a
festo beati Adalberti usque ad festum beati Michaelis abs-
que iumento alterius fuscere debet, alias solvat pro
ut in capitulo est descriptum.
- (127). Ca^m CXXV. De scrofis.
Statuimus quod quando et infra. Silvam vel mar-
cam habens distantem a se, scrofas ad eam non potest
pellere, nisi via.
- (128). Ca^m CXXVI. De profugo.
Statuimus, quod si aliquis et infra. Profugo episcopus
vel pallatinus brevisque duorum mensium dare poterit, si
postulat innocentiam suam exsuigare.
- (129). Ca^m CXXVII. De umethonibus fugitivis.
Preterea et infra. Umetho fugiens absque culpa domini
sui, nullum ius consequitur, sed terre etc. // [f. b.]
- (130). Ca^m CXXVIII. Quomodo Iudei Christianis debent
accommodare pecunias.
Porro et infra. Iudei super liberas pecunias prestare non
debent, sed super fignis mutuari poterint etc.
Habens X^c marca registri, finis habetur terrestris
regis.

25

27

6.I.
x.6

Incipit ius Polonicale et heretice edictum per regem
Kazimierzum in Wislicza, prelokar et barones huius re.
qui Polonie.

[7, b. 1.

Non debet reprehensibile nec mirum iudicari, ^{sed} si se
cunctum temporum varietatem, consuetudines et statuta ^{1) facta}
humana varientur, cum cuilibet ^{populo} non sufficiat virum
fortitudine fullere vel armorum pulchritudine esse or-
natum, si moribus et statutis non fuerit decoratus.
Et ob hoc nos Casimirus dei gracia rex Polonie, una
cum baronibus nostris, iura et voluntate dei conside-
rantes, quod iura temporum antiquitatem, in terris
dominis nostris subiectis, plerumque cause in iudicijs non
uniformiter, sed secundum capitulum sex animarum
diversitatem, quamvis super uno et eodem facto va- ^{2) sub}
rio et diversimodo decidentur et diffiniuntur, ex
qua varietate questionum sex cause plerumque post
multiplices vexaciones remanent quodammodo in-
mortales, quapropter ad laudem dei omnipotentis et
beate virginis marie locumque curie celestis, et ad pro-
fectum, commodum et utilitatem nostrorum sub-
ditorum, decrevimus predictorum iudiciorum sex
causarum decidere et revellere varietatem, volen-
tes et statuentes, quod deinceps perpetuis temporibus
iuxta infrascripta dimtaxat statuta omnes et sin-
guli iudices terrarum nostrarum debeant et tene-
antur iudicare et eadem statuta districte et fir-
miter observare. De constitutionibus primum capi-
tulum. *Constitutiones omnes.*

1. (1). Cum omnes constitutiones et statuta legem inpro-
nant rebus et negocijs futuris et non preteritis, volumus, ^[presentibus ac]
ut omnes nostre constitutiones, edite nunc in collo-
quio generali in Wislicza, non respiciant preterita, sed
tantummodo presentia et futura. Unde si quis ci-
tal ad iudicium aliquem pro hereditate in pecunia ^[8, a.]
obligata et ipsum ad iudicium evocat, ^{et} tunc si re-
us in termino preemphorio non parebit, actor licen-
tibus nominatam hereditatem, pecunia reo nihilo-
minus restituta. Capitulum secundum de eodem.

Capitulum secundum.

2. (2). Crebra alteraciones inter nostros subditos super li-
mitibus in hereditatibus ipsorum distinguendis, gra-
ves questiones suscitantur, ex quibus expense ^{et} pungen-
tior et labori nimis ^{interdum} supponuntur, discordan-
tes. Et quia ^{ab eis} plurimum, ut plurimum, inter
hereditates ^{profluenciam} habentur, unde si que vil-
lani et

le aut hereditates invicem conveniunt, aliquo fluvio vel
 rivulo mediante, ita, quod quilibet hereditas sua ^{vel} ~~tenet~~
 teneat illius fluminis, ad ipsam protensam, ^{et} si idem
 fluvius obmissis ^{suis} terminis alios dixerit suum meatum
 sine defluxum per alia loca non ministerio hominis sed
 virtute propria, tunc terminus alius, ubi antea fuit decur,
 sue aque, pro veris limitibus est reputandus et ibidem in
 lacu illo de utraque villa homines ~~in~~ habitantes faciant
 licite suas piscaturas. Secus autem dicimus, si fluvius
 fluminis a propriis meatibus ~~per~~ preparacionem hominis re-
 trahatur, tunc ~~stetisse~~ decursus fluminis pro terminis
 semper est habendus.

Capitulum tertium.

3. (3). *Tus. militare.* Quidam ex nostris ^{baronibus} nobilibus cum in
 castris contra hostes positi fuerint, ^{nimiam} abiectione ~~omni~~ rubore
 cum ~~minima~~ strenuitate communicantes, sub nullius
 vexillo de nostro exercitu se locare consueverunt, ad hunc
 finem, ut machinarum propinquaculorum aut ipsius
 exercitus custodiam evitent et defensionem, quam ceteri
 fratres ipsorum sub certis vexillis locali, secundum ordi-
 nem inter ipsos positum, facere consueverunt. Et quia huc
 fit est pars, que suo non congruit universo, statuimus,
 ut quilibet miles aut simplex sub certo vexillo ~~recto~~
 cum sua statione conquiescat, ut iniquitate necessitate
 belli et dimicationis cum hostibus, sciat capere locum
 certum pro sui vexilli defensione. Aliter volumus, quod
 si tales amplius in nostro exercitu fuerint inveniendi, per
 subcamerarium, sub quo degunt, ^{captivum} captivi no. ^{captivos vel}
 his ~~debent~~ presentari; equi vero eorum ~~eidem~~ subca-
 merario pro ipsa culpa applicentur etc.

III. De illis qui

4. (4) ^{Quartum capitulum} Quia victus victori tenetur satisfacere de evincione [8, b.
 et de iudicio prius non recedere, nisi ^{faciat} satisfactum, in quo
 est condemnatus, quidam inopia vel rebellionis ducti
~~recedunt~~ de iudicio ^{con} condemnati, pro debito nullam sa-
 tisfactionem adversario impendentes. Propter quod vo-
 lumus, ut tales inobedientes de malicia ipsorum con-
 modum non reportent. Postquam ^{con} victi fuerint in iu-
 dicio, ad manus suorum adversariorum ligati tradan-
 tur; et si in captivitate manentes effugerint, a poles-
 tale ipsorum sunt liberi et soluti ipso facto et omni
 debito, quod tenentur, preter debitum facti, quod sem-
 per ~~damnum~~ solvere tenentur etc.
 condemnati

cum transire teneantur etc.

VIII. De clericis habentibus bona faleria.

8. (8) Quia nullus iure suo debeat defraudari, et quia plerique clerici nostri regni bona patrimonialia tenent, de eisdem bonis sub umbra clericali ^{venerunt} ~~detenta~~ nobis vel holderes et nostro regno ^{debile} ~~servicia~~ facienda expeditione subtrahere consueverunt, ideoque statuimus, quod iidem clerici nostri regni, cuiuscumque status essent, predicta patrimonialia bona tenentes, vel nobis, cum personaliter transire teneantur ad quamlibet expeditionem, iuxta predictorum bonorum facultates, vel eadem bona proximis suis laicis fratribus teneantur ~~dimittere~~ et renunciare eisdem. Qui si neutrum facere curaverint, predicta quolibet bona predictorum clericorum decernimus ~~regno nostro~~ perpetuis temporibus applicanda. [nostro regno]

IX. De habitatione dominarum.

9. (9) Ut dominarum habitatio propter fragilitatem sexus a ceteris virorum omnino sit distincta, et ne in causis vocale fremant se in lionis masculorum, sanxit nostra auctoritas de presenti, ut si quae domina sine viro citans aut citata venerit ad terminum sibi prefinitum, iudex presidens iudicio officialem suum cum eius adversario ad hospitium illius domine mittere teneatur, coram ^{quo} ~~quibus~~ actionem sine defensione sue cause ad ^{sup} ~~reus~~ vel procuratori, cui placebit, in locum delegabit etc.

X.

10. (10) Quia cuilibet summa defensio non est deneganda ideoque statuimus, quod in iudiciis ~~nostro~~ ^{regni} quolibet homo cuiuscumque sit status et conditionis, potest et debet habere suum ^{advocatum} ~~procuratorem~~ ^{advocatum} ~~seu procuratorem~~ etc.

XI.

11. (11) Quia ex multiplicitate iudicium, prout experientia nos edocuit, in causis, quammis super eodem facto, ^{va} [9, b. no et ~~diversis~~ modo plerumque sententia prosperabatur, et ideo volentes certum numerum statuere iudicum et ~~vacantibus~~ ^{vacantibus} ~~predictis~~ statuimus, quod unus in vacantiensi et alter in Sandominienri levis iudices nostri habeantur, ita quod dum nos conligeret alii ⁱⁿ ~~horarum~~ ^{horarum} parumdeum limites subintrare, volumus, quod iudex et subindex terre, infra cuius limites morabimur, in curia nostra de causis iudicare et cognoscere teneantur, ~~decurantes~~ ^{dam} ~~potestatem~~ ^{potestatem} ~~eorum~~ ^{eorum} iudicium, quod deinceps in quibuslibet causis

magnis, ~~etiam~~ hereditariis terminos ultra tres septimanas non
 possint nec valeant assignare, ^(sic si tamen) ~~sed~~ ^{et} ~~quæstio~~ fuerit he-
 reditaria, iudex vel subiudex eandem questionem nobis te-
 neatur referre, cuius cognitionem rex nostra et baronium
 nostrorum presencia volumus et decernimus ~~pertractari~~,
 Et nisi aliquo impedimento eximus prepediri, et tunc rex
 vel ad minus quatuor baronibus, per nos iudici vel sub-
 iudici adiungendis, ipse iudex ^{cum} ~~vel~~ ^{ve} subiudex una cum
 dictis baronibus ^{ad} ~~de~~ eadem questionem ^{et} ~~causam~~ heredi-
 tariam cognoscendi et diffiniendi habeant facultatem etc.

12. (72). Item ut palatini certo numero suorum iudicum
 sint contenti, statuimus, quod secundum tempora ant.
 quicquid palatiniis sandoniciensis uno et palatiniis Cra-
 coniciensis ~~etiam~~ uno suis iudicibus contententur, decla-
 rantes, quod pro capite ~~quicquidlibet~~ castellanorum iudi-
 ces, quilibet ~~in sua~~ ^{in sua} castellania, iudicandi
 et cognoscendi habeant facultatem etc.

XII.

13. (73). Provia consuetudine noscitur esse observatum, quod
 sine temporum et sine horarum differentia et distinctione per
 iudices iudicia exercabantur, et ita ^{quæ} ~~plurimæ~~ non aliter ad
 causas veniebant pertractantes, quam post franchium
 repleti et incogniti, propter quod iudicium ~~franchium~~
~~mediorum~~ ^{facile} ~~offenditur~~ et ad veritatem ~~franchium~~ ^{vel}
 facilius nullius ~~respectus~~ habetur. Itaque ut certis tem-
 poribus sine horis et debita animi discretionem iudicia
 pertractentur. Statuimus, quod deinceps iudices ~~diebus~~
 terminorum a mane usque ad horam ~~post~~ ^{ad} ~~meridiem~~
 in quibuslibet causis debeant presidere et
 causas pertractare. Et si primo die terminorum ad ho-
 ram ~~meridiem~~ omnes litigantes in causis et libris
 ipsorum non poterint ex-^{esse} ~~esse~~, volumus, quod absque
 alicuius cause ~~relegatione~~ ^{relegatione} diebus ~~pro~~ ^{diebus} ~~sequenti~~ ^{sequenti}, [10, a.
 his, presidendo simulat ad horam ~~pre~~ ^{pre} ~~dictam~~ omnes
 et singuli litigantes debito modo secundum ordinem in-
 proscriptum expediantur. Et ut facilius et sine strepsu
 huiusmodi expedicio habeatur, statuimus, quod ~~etc.~~ ^{etc.} XIII
 ad locum audiencie, in quo iudices ~~presidebunt~~ ^{presidebunt}, non
 secundum ~~modum~~ ^{modum} ~~personarum~~ ^{personarum}, ~~sed~~ ^{sed} ~~secundum~~ ^{secundum} ~~maiori~~
~~causam~~ ^{causam} ~~et~~ ^{et} ~~minori~~ ^{minori} ~~causarum~~ ^{causarum}, ~~sed~~ ^{sed} ~~secundum~~ ^{secundum} ~~vo-~~
~~luntatem~~ ^{voluntatem} ~~litigantium~~ ^{litigantium}, ~~secundum~~ ^{secundum} ~~modo~~ ^{modo} ~~actor~~ ^{actor} ~~et~~ ^{et} ~~reus~~ ^{reus} ~~voca-~~
~~torum~~ ^{vocatorum}, per iudices audiantur et expediantur.

*) propositio in margine
 na " citationum "

Ordinem autem ⁱⁿ vocando ipsos litigantes ad precenciam ipso-
rum iudicum taliter duximus describendum, quod scrip-
tor causarum sub pena privationis sui officij non aliter,
quam secundum ordinem citationum litigantes per mi-
nisterialem vocandos nominabit, ita, quod qui prius ad cau-
sam provocaverunt, prius nominentur et expediantur, et
~~qui secundo loco provocaverunt, secundario nominentur et~~
~~expediantur~~, et sic deinceps itaque ad extremos procedatur.
Quod si altera partium negligenter sine quovis coactum ^[fuerit]
pedita et tribus vicibus evocata, se presidentibus non ex-
hibuerit, mox adversa pars ^[presens, de audientia remota] ^[quae fuerat]
vocalur et alij litigantes secundo loco inscripti, nominen-
tur et ad audientiam evocantur, et nihilominus pars,
quae fuerat absens et tribus vicibus evocata ^[non cum]
~~causa~~ ^[fratere] si circa extremam horam meridiei in-
dica quasi surgere volente, secundario tribus vicibus
^{vocalur et} ~~evocata~~ ^[non curaverit] ^[fratere], extunc condemnan-
tur. Si quis autem eo tempore, quo iudices ^[presen-]
dent, ad locum, in quo ^[presidebunt], preterquam ad
petendum citationem vel de speciali ipsorum iudi-
cium licencia et mandato, quavis presumptione ^{vel} le-
vitate intrare presumpserit, atque aliqua remis-
sione ^[et tales] ^[pena] ^[quae dicitur] ~~fratere~~ ^[per indices]
puniat. etc. ^[hyanc 2 ca.]

XV

14. (16). Quia plerumque habentes iurisdictionem, vel a casu
vel pro libito sue voluntatis consueverunt ad iudica-
dum acceptare vel eligere ^[sibi] ^[tota] quilibet indebe-
minato; et ideo, ut quisque suis terminis sit conten-
tus, statuimus, quod Cracoviensis castellanus ^[in tri-]
^[bus] ^[duntaxat] ^[locis], videlicet in Cracovia, in Au-
dorogow et in ^[Vollicia] ^[*)] debet et tenetur sua iudi-
cia pertractare; alias tamquam a non suo iudice
quidquid factum fuerit vel indicatum, nullam ha-
beat firmitatem. ~~Similiter idem de castellano San-~~
~~dominici.~~ Tot est de castellano Sandominici loca pro
ipso specificentur. ||

[10, b.]

15. (17). Quoniam ex modo citationis nonnulla gravamina
et oppressiones nostris subditis ^[per nostros indices et of-]
^[ficiales] ^[provenire] ^[consueverunt], et ideo eidem ^[gravami-]
^[nibus] ^[et oppressionibus] volentes obviare, statuimus ^[per] ^[quod]
ministeriales ^[seu] ^[officiales] ^[per nos] ^[sive] ^[quoscumque]
indices deputandos, in hunc modum ^[formandum] ^[vel] ^[fore]

faciemus ~~per~~ citationem, quod ipse ministerialis cum
 suo solito baculo ad villam accedere debeat et ~~quicumque~~^{ad} do-
 minum ville ^{cuius} pro suo quolibet excessu fuerit citandus, ob-
 missi eiusdem ville villanis in pace et tranquillitate, *) *) (de abrogatione
 et forlani ~~villanis eiusdem domini ville suo baculo laus~~, ~~forlani~~ ~~seu~~ ~~in~~
~~gendo et clamando, eundem citare teneantur, exponen-~~
~~do nihilominus, de cuius iudicio mandato et ad~~
~~cuius instanciam, et propter quam, causam facit~~
~~eandem citationem.~~ Si autem eiusdem ville villa-
 ni et ipse dominus ville fuerint insimul culpabiles, ~~in delicto sui domini~~
 volumus, quod eodem et modo laugendo forlani
 cuiuslibet villani ~~seu~~ ~~en~~ ~~classis~~, clamando faciat ^{Tuncelthoni seu}
~~simili modo~~ citationem. Qui villani si non fue-
 rint culpabiles in delicto sui domini, volumus et pre- ^{Tuncelthoni}
 cise prohibemus, quod per eandem citationem quo-
 modolibet non graventur nec fatigentur, quam ple-
 rumque in odium et contemptum domini ville et ex
 rancore consueverunt ^W villanos ^m ~~irritabile~~ fatigare.
 Alias si contra hoc ipso villanos contingerit citari
 vel fatigari, decernimus, quod procurans citatio-
 nem eandem, pena, que dicitur pyant ^{ex} nadre ~~ex~~
 puniatur. Et eodem modo volumus fieri citatio-
 nem predictam, ubi sine delicto domini ville, fue-
 rint villani communitates vel alius in culpabiles
 et delinquentes, ita, quod ad forlani laugendo,
 quocumque ipsum citare teneantur, ~~seu~~ ^{an} ~~ante~~ ~~quali~~, ^{Tuncelthoni} ~~seu~~ ~~expressione~~ ^(?)
~~vel~~ ~~expressione~~ ^{Tuncelthoni} ~~suprascripta.~~

Car m. XII.

167. (18). Preterea cum in deliberatione consilio latius
ter virtutum ipsa discretio, contingit plerumque,
quod aliqui nostri familiares vel alij quomodolibet
in curia nostra constituti, vel in iudicio coram aliis
~~suscipi~~ ^(seu) improbate non nostrorum vel iudicium ~~peren-~~
~~siam seu~~ ^v prudentiam exocantur, et quosdam de
magistris ~~nimis~~ ^{nimis} agitant, mactant, vitent.

Tales ^v~~ut~~que utique facti fuerint volentes, quod etiam
de modo citati cum bona deliberatione et discretio-
ne propositis respondere, et actores suis cunctis [11, a.
nibus] ^vet causis non praesentibus, statuerimus, quod
cum aliquis in nostra curia vel in iudicio ~~suis~~
~~tali~~ ad nostram vel iudicis presentiam fuerit fore,
tunc modo evocatus, actor ^vet ipse iudex episcopus,
vel ^vactor ^vcausam citatis obstante modo exponere, vel

*) et tranquillitate, ad domum seu ad portum domus vel
vnius dunethoris ville p̄iorem accedens, eidem villano libe-
ram porigendo et nichilominus in eadem litera exponendo,
de cuius iudicis mandato et ad cuius instanciam et propo-
ser quam causam fecit eandem citacionem. Si autem p̄i-
orem . . .

debito modo observentur. Volentes et decernentes, quod de-
 li boves pignoralia ^{siue} ~~siue~~ pena cuiuslibet contumacie lan-
 tum modo nobis et iudici applicentur. Decernimus etiam ^[12, b.] et
 statuimus, quod ~~et~~ predicto ministeriali deputato ~~per iudicem~~
~~et~~ ad eandem impignoracionem cum familia ipsius in
 diebus villarum impignoranda per dominum ville et villanos ^{non}
 permittatur impignorari iuxta premissam limitationem
 et si ~~vel~~ ipsa pignora ^{habita} ~~habita~~ per ^{ab ipso} ~~eadem~~ dominum aut ^{per} ~~villanos~~
 nos in villa vel ante villam ~~seu~~ in via violententer reci-
 piantur, dolium et rebellionem eorundem puniendo, vo-
 lumus, quod pena, que ^{vocalur} ~~vocalur~~ vulgariter dicitur ^{ex} ~~ex~~ pignoratice
 scilicet ipse rebelles nobis et iudici solvere teneantur, et
 nichilominus cum alia pena pignoratice ~~et~~ ^{eadem}
 et pignora denegata vel violententer ablata integraliter ~~et~~ ^{observare}
 quare teneantur. Quod si ~~tan~~ ^{tan} ~~standis~~ ^{standis} pignoribus predictis ^{tulerit negantis}
 et in ^{liber} ~~liber~~ satisfaciendo de penis premissis fuerint dolores et
 rebelles, ita quod iudex ~~forte~~ non sufficiat propter po-
 tenciam eorundem, ad puniendum et impignorandum
 eorundem volumus et decernimus, quod pena, que ~~scilicet~~ ^{transcurret}
 sua ^{na} ~~specularetur~~ ^{a dicta} nostre camere applicanda puniantur etc.
 XXXV. De impignoracione

24. (26). Invenitur quia per frequentem pauperum impignora-
 cionem plerumque pauperes plurima damna et oppressio-
 nes multiplices faciuntur, videlicet in eo, quod caterua-
 lim et in huiusmodi, non per modum iusticie potesta-
 tis ad aliquam villam impignoratores accedentes damp-
 nabiliter et plerumque absque iudicis mandato et sine
 culpa domini ville vel villanorum committere pluri-
 mas presumunt rapinas; quapropter super hoc ^{ut} ~~ut~~
 deere volentes, statuimus, quod deinceps iudex vel sub-
 iudex ad impignoracionem faciendam non plures quam
 duos ^{illegales} ~~familias~~ cum ministeriali transmittat, et quod
 sine culpa vel sine causa ^{aut} ~~vel~~ non condemnatos ^{seu}
 convictos aut in iudicio non confessos ipse iudex ^[vel sub iudex] ~~non~~
 precipiat nec permittat impignorare. Quod si ipse iudex
 vel aliqui alij quamvis auctoritate vel potius propria leue-
 ritate vel presumptione impignorare et potius rapinas com-
 mittere presumpserint, ^{decernimus} ~~decernimus~~ precipiendo, quod pec-
 cora, vel quaslibet alias res ratione impignoracionis abla-
 tas et receptas, iudex domini ville impignorante vel villa-
 nis ville eiusdem asserentibus ^{se} ~~se~~ indelitate et contra iusti-
 ciam se esse impignoratos, remota et cessante qualibet
 difficultate eadem pignora integraliter et ex toto super
 fideiussores, cautiones, restituere teneantur, termino eodem

B.

2

2

2

B. 1

37.

38.

38.

B.

45

4

4

quod ~~in~~ ^{et} fratres vel ~~heredes~~ ^{heredes} ~~inter se~~ ^{inter se} ~~in~~ ⁱⁿ ~~bonis~~ ^{bonis} ~~fraternis~~ ^{fraternis} ~~diuisi~~ ^{diuisi} ~~et~~ ^{et} ~~separati~~ ^{separati}, si contingat unum ipsorum
in hereditaria questione contra se diffinitivam sententiam
reportare, alteri ipsorum postmodum penitus interdicta ^{sit} || [17, a.
foreslas informandi sive ^{agendi} ~~agendi~~ ^{sententiam} ~~sententiam~~ ^{canonem}, sed
pro parte hereditaria ^{ria} ~~diuinitate~~ ^{diuinitate} ipsorum contingentes, inueni-
(50). in questione plenam habeat facultatem. ^{et} ~~si~~ ^{si} vero huius. [XLI. de diu-
modi fratres vel fratres ^{cum} ~~et~~ ^{et} ~~sorores~~ ^{non} fuerint in bonis
fraternis abindecem diuisi ^{et} separati, si sint quatuor an- [quod]
nos legitime etatis ~~et~~ ^{et} habentes plenam discretionem, vo- [scilicet]
luntis, quod in hereditate, pro qua questio agitur vel
ventilari operatur, per ministerialem, ut in alia consitu-
tione docetur, ~~hinc~~ ^{lemine} ~~citacionis~~ ^{dictum} publice propro-
natur, citando, quod ~~si~~ ^{quis} ~~aliquis~~ ^{quis}, qui habeat vel possit
habere aliquod ius in dicta hereditate vel ad hereditatem,
aut sua quomodolibet intersit, die proinde assignata ve-
niat et compareat, ius suum ostensurus et defensurus;
alias si post hanc citacionem eo, cuius intererat, non com-
parente, diffinitiva sententia super eadem hereditatem
proferatur, cuiuslibet ~~postmodum~~ ^{per} ~~venienti~~ ^{et} ~~volenti~~ ^{can-}
dem sententiam arguere et replicare ~~seu~~ ^{et} ~~innouare~~ ^{ut}, sit in- [ut in casu pro-
terdicta foreslas, sed ipsam sententiam decernimus perpe-
tuum habere vigorem etc.

XLIII. De vicinis.

48. (51). Nagod villanus deposuit querelam contra suos
vicinos villanos, quod cum equis tempore nocturno
fuisset sibi subtrahis, idem Nagod cum instantia
requirit et perijt ~~eadem~~ th ~~suos~~ th ~~vicinos~~ ^{vicinos} villanos, ut
per vestigia eundem furem pro eodem equo retinendo
insequi ~~et~~ th ~~adjuvarent~~ ^{adjuvarent}; villani vero furem ^{insequi} re-
tulerunt et ita Nagod ~~predictum~~ th ~~equum~~ ^{equum} amisit. Nos i- [furem cum equo]
taque in tali casu declaramus, predictos villanos ad
soluendum equum predicto Nagod th ~~condempnandos~~ ^{condempnandos}.

XLVI. De mutilacione.

49. (52). Petrus conquestus est de Johanne, quod ipsum
quatuor digitis in manu gladio mutilasset, quod Jo-
hannes se fecisse negavit. Et quia idem Petrus pro ea-
dem mutilacione post annum elapsum satisfaccio-
nem ~~habere~~ ^{habere} petebat, nos itaque in tali casu eundem
Petrum iudicium pronunciamus iuratum, quod
predictam mutilacionem quatuor digitorum habuit a Jo-
hanne etc.

XLVII.

50. (53). Petrus agebat contra Johannem iudicem, quod

[18, a.]

ad certam viam lamqu岸um amicos, lamemidem malhiam
eundem equum sibi restituit claudicanter. Malhiam
vero respondit, bona fide equum eundem lamqu岸um
proprium se equitare et scriasse, nec sciret, unde sibi
veniret eadem leura. Nos autem declaramus in liti
cata, predictum equum infra duas septimanas quiete
et absque aliquo labore per eundem malhiam observan
dum, qui equus si infra predictum tempus non con
valuerit, ex hunc pro eodem equo, prout poterit, ami
cabiler componere benevolens etc.

I. II. De occisis ca^m.

55. (58). Licet antiquitus fuerit uterque, quod unus
alium ducendum occidendo, solus tribus maris grosso
modo pena homicidij liberabatur, lamem quia huius
modi pena non sufficiebat ad debitam ^{delicti} coercionem, un
de nos statuimus, quod unus ^{delicti} occidens [ducendum].
pro pena homicidij castellanis, in suis homicidiis con
missum fuerit, vel ei, cui prius fuerit, quatuor mar
cas ~~personalis~~, consanguineis vero suis maris proximo
ribus sex marcas decernimus ~~personalis~~. Qui homici
dium si non fuerit in solvendo, capitis ^{significat} pena capitali
punitur.

C. I. III. Accusatio.

56. (59). Item si ^{si duo vel} plures, fuit hoc vel quatuor de homici
dio ~~aliquis~~ ^{accusantur}, licet antiquitus per iuramen
tum accusatoris omnes pena homicidij puniebantur,
nos lamem huiusmodi iuramentum restringentes, sta
tuimus, quod unus tantum modo per iuramentum ac
toris de homicidio condemnatur et punitur; confor
tes vero eiusdem accusati per probos et idoneos testes
de homicidio et vulneribus se benevolens expurgare,
alias deficientes in expurgacione puniuntur etc.

I. III. Mors casualis (s).

57. (60). Item quacumque morte casuali et inopinata
contingat ^{erit} aliquis de hac vice migrare, fuit de ac
tore cadendo, vel in aqua submergendo, aut ^{aliquis} ~~talibus~~ quo
vis modo, statuimus, quod pro tali homine sic dese
dente nulla questio penitus moveatur. Item cum iquis
ratur, quis commisit homicidium decernimus, quod
castellani de hoc non moveat aliquam questionem
sed consanguinei et proximiores culpabilem inquirentes
causam, cum poterint, proseguantur iuxta iuris
formam.

B. 1

B.

110
111
112

11/12

12

7

15.

dece^{re}rimus, quod ad proximiorum castellaniam rivum suum
fuerit regalis sine triniſcump^{re} iudicis eadem iumenta pas- [alterius]
sui dampnum depellendi habeat facultatem, ita tamen
quod sub testimonio vicinorum in propria domo ~~pasca~~ dam;
~~pasum~~ iumentis sine pascibus per noctem servatis in cras
lino^{to} proximiorum rivum castellaniam [profectore benevolent. Tuncem]
~~iumenta vel pasura pascuntur.~~ [predicta iumenta]

B.

5x

6

6

7
B.I

10

11

12

13

B.

4.

75.

76

77

n
B.

ant pecunias, sustinuerint ^{quo} infra duos annos suum debi-
torem pro vira accrescente et pro principali debito facti iur.
diciunt ~~non~~ provocantes, extunc ipso facto vira accres-
centem suum post duos annos amittere debent, et tam, unde pro sorte
sum de principali sorte et de vira iam aucta infra pre-
dictum tempus sint contenti, neque per eandem literam
obligacionis prohibent obligantem effectualiter ammonere,
re, nec obligatiis illam, tenere vel observare ipsi bene, [tenetur]
lit. suam obligacionem vel promissionem etc.

C. I. XXIII. de gajis, silvis.

82. (85). Quoniam de ipsorum auctoritate nullum presumen-
tes, instantes silvas et gajis alicuius fore domi-
ni voluntatem, quocumque exciderint meliores, nullam
penam sequi ex hoc pretendentes. Statuimus, ut si quis
inciderit quocumque in bonis alicuius domini iuribus, un-
de ad axem, aut de minoribus quocumque vel alijs
ligaminibus currimus, hanc, que dicitur
de gajis illi solvat, in cuius domo sunt
incider.

I. XXIII.

83. (86). Et licet canonica cautio depopulationes, quo-
rum nullum odio habeat, tamen remanens et moris
non revocat, nisi addatur loquies in collo iurum
et temporali disciplina [impie] [frumentum]. propter [impie]
quod statuimus, ut si alicuius militis, prelati, cuius [quis]
aut alterius hominis simplicis familiares frumenta
de nocte, vel meliorum vel quocumque [receptat],
licetum sit domino frumentum aut suis servis vel amicis
ipsa defendere, contra recipiendum vel alias res [libere]
[pro se tollere]. Et si quicquam [tunc] occiderit, [impie]
nile [voluntis] [ipsum] pertransire; dominum vero il-
lum, de cuius domo exierint [tunc] depopulationes,
in penas [nobis] [frumentum] [deceat] [deceat] [incidi]
se. Et si vulneraverit aut occiderit frumentorum
defensorem, solvat vulnera lesa vel casus fuerit aut
vel amicis cum penis [frumentum] etc.

I. XXV. de malis verbis

84. (87). Quoniam omnis scurrilias verborum [vel]
loquium ad rixas homines provocantes [apud] [violatos] homines
[debent] [non] [in] [merito] [utilari], atque [non] [abiles], nisi
motu pene quandoque aliqui a talibus prohibentur,
unde volumus, ut quicquam [linguam] [suam] non re-
frenans, si nobilis nobili improferaverit, asserens

B.

85

86

87.

88.

E. 1

8

9

10

11

12

13

14

~~Item familiis, qui dicuntur golomanica, si vicinis de,~~
~~mini sui fecerit aliquod damnum vel iniuriam, dominis~~
 ipsius pro ipso satisfacere tenentur.

Item cum pauper homo divitem pro violentia citat,
 divites de violentia per leses habet et debet se expurgare. [vero pro]
 alias iuxta violentie qualitate debita pena est multa,
 laudus etc.

L. XXXIII. Arguens sententiam Crac.

95. (97) Cum aliquis arguit seu provocat sententiam cas.
 bellani Cracoviensis, quod vulgariter dicitur marzecc ^{one} vel nagabanye,
~~nagani~~, pelles ~~emori~~ ^{emori} castellani autem Sandomirien., [alias gronschaye]
 si ^{et} Lublinensi pelles mustellinas, cuilibet pallatino pel.
 les mustellinas, iudicibus Cracoviensi et Sandomirien.
 pelles mordirinas, sub iudicibus ^{autem} pelles polpinas, subea.
 merarijs per sex marcas, camerarijs istorum primum
 per ^{XI} ⁽⁵⁾ ~~sex~~ scotos, iudicibus castellanorum per mediam mar.
 cam, cuilibet notario terre pelles polpinas, alijs cas.
 bellani Sandomirien. et Lublinensi exceptis, per sex. [iudicibus]
 scotos ~~marcas~~ absque omni contradictione et amissionem ad
 aliam audientiam admittatur, dare et satisfacere teneatur.

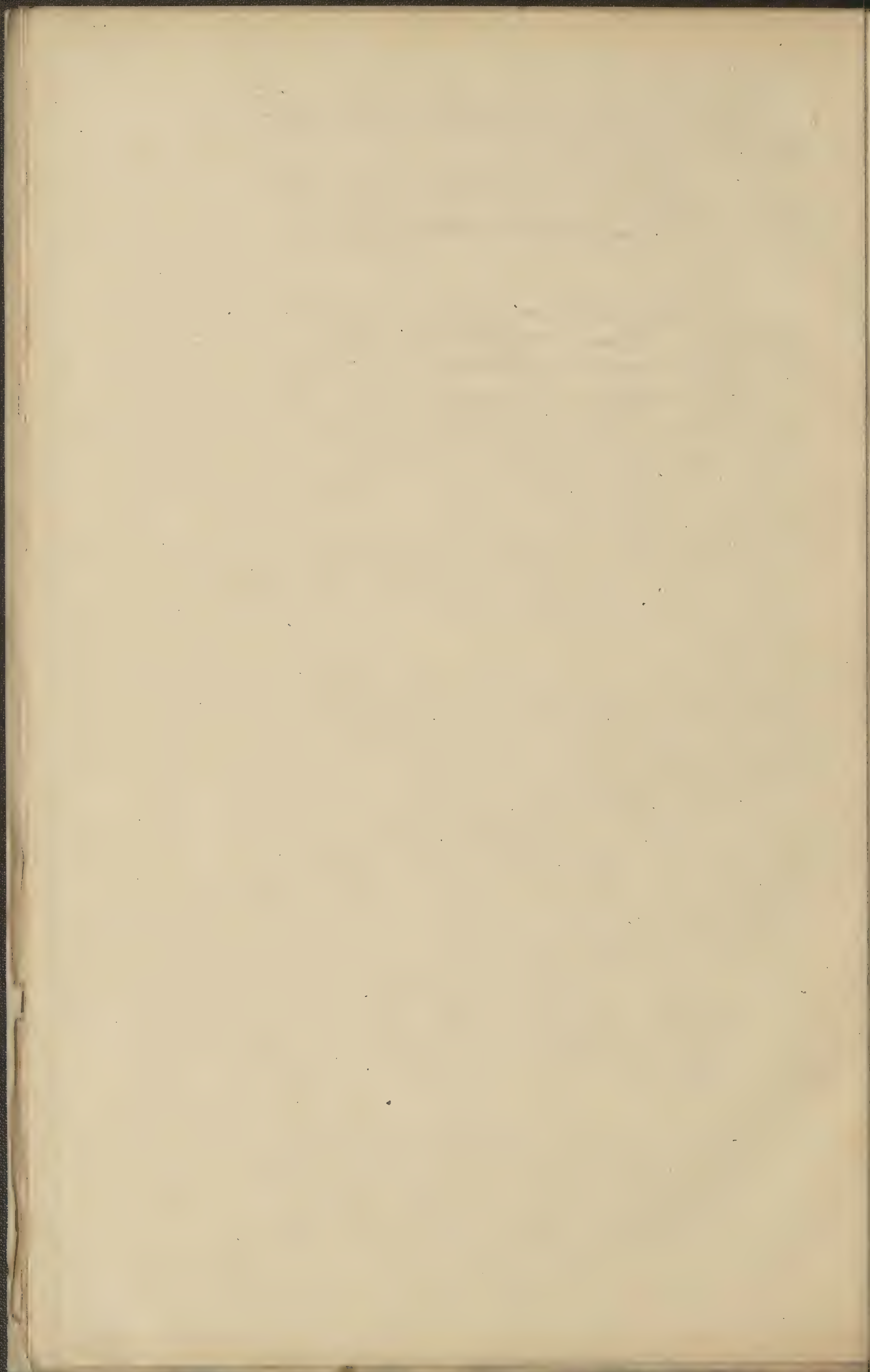
L. XXXIII. Frater non divinus.

96. (98). Filius noster emancipatus in paterna constitu
tus potestate, nec a fratribus divinis vel separatus, si
 globisando vel lesserisando ^{aut} ~~vel~~ quolibet alium ludum
 stantiosum ludendo aut exercendo aliquid perdidit, aliquid
 alia omnia et singula per ipsum perdidit, volumus
 et decernimus, quod in ipsius partem sex sortem com.
 putentur. Nichilominus decernentes, quod si in boxil.
 lis, sine ~~sex~~ ^{sex} ~~sortis~~ vel ~~alea~~ ^{aut} in quolibet alij lu.
 dis lucris ipsi ludentibus, ad pecunias, equos vel alias
 quolibet res lucralas sex in huiusmodi ludis acqui
sitas, monendi, petendi, requirendi sex vendicandi non
 obstante quolibet fideiussoria cautione sex obligatione
 penitus nullum ius ex predictis ludis sit acquisitum,
 sed duntaxat quolibet ludos haberi concedimus et
 volumus gratia temporis deducendi et causa solacij et exercendi
 exercicij habendi.

[23, b.]

97. (99). Militi pro una plaga vel pluribus a melioribus ^{facta vel} fac.
 tis, XL pena percussio et indictio XL. Si vero fuerit cum
 baculo et cruculato, sicut pro ulnere gladioli declara.
 mus satisfaciendum. Militi vero famulo slacherze, se, IX
~~requita~~ ^{XXX} ~~marcas~~, scutabello ~~trigula~~ ^{trigula} ~~marcas~~, militi

^{Flucris} ~~lucris~~ ^{ipsis} ludentibus ad pecunias, equos vel alias
 res lucralas sex in huiusmodi ludis (5) ~~et~~

IV marce

creato de scullo vel umethone, quindescim ~~marcas~~ pro capite, item militi stacherge pro vulnere ~~decem~~ ^X marcas, scarlabello quinq[ue] marcas, scullo vel umethoni factis militibus, tres marcas pro vulnere statuimus persol. uendas etc.

I XXXV. De frodo falcato.

98. (100). Bartholdus deposuit querelam contra Andream, quod fratrem suum falcavit, Andreas ~~autem~~ ^{autem} licet sit confessus predictum fratrem se falcasse, tamen adiecit, quod idem fratrem wladarius Bartholdi pro certa pecunia falcandum sibi vendidisset, et pro eadem frodo pecuniam idem wladarius ~~ab ipso~~ ^{ab ipso} receperet, quem tamen mortuum esse asserbat. Nos autem considerantes confessionem ~~ipsum~~ ^{ipsum} Andree et ~~etiam~~ ^{etiam} mortem ~~ipsum~~ ^{ipsum} wladarii in tali casu in ^[predicti] ~~in~~ ^{deponimus} ~~idem~~ ^{idem} Andree probare frodi venditionem et emptionem etc.

I XXXVI. De vulnere.

99. (101). Item Bartholdus contra Andream deposuit, quod ipsum vulnerasset, Andreas confessus est, ipsum Bartholdum vulnerasse, dicens, quod hoc fecit nolens in ludu[m] et solaciando, tanquam socius et amicus cum amico. Nos audita ipsius Andree confessione, attendentes, quod ludus non debet se extendere ad aliquam lesem nem seu offensam, ipsum Andream in tali casu de ^[vulneris offensionem] ~~de~~ ^{creuimus}, Bartholdo ad vulneris satisfactionem con- demnandum etc.

I XXXVII. De mutacione pecunie.

100. (102). Nicolaus chathie mutauit decem marcas, pro quibus Laurencium sibi dedit fideiussorem, et post ali- quos dies idem chathias debitor ipsi Nicolao creditori in absentia Laurencij fideiussoris eandem pecuniam per- soluit ^[ut debebat]. Tempore vero procedente predictus Ni- colaus creditor Laurencium fideiussorem pro predicta pecunia traxit ad iudiciu[m]. Et quia idem fideiussor in iudicio constitutus asserbat, predictam pecuniam per ^{dictum} ~~predictum~~ chathiam debitorem principalem fuisse per- solutam, nos in tali casu ~~decreuimus~~ ^{creuimus} probandam, fac- tam fuisse solutionem etc.

I XXXVIII. Donatio dotis.

101. (103). Statuimus, quod marito mortuo uxor circa do- nationem et dotem et quelibet ~~paraphernalia~~ ^{paraphernalia} in pe- cunijs, gemmis, lapidibus et vestibus uiperexstanti- bus debeat remanere; ipsa autem mortua ad pueros ^[paraphernalia]

B.

11

11

12

occultantur, ita ^{que} quod notitia criminis in brevi non potest pro-
 helli, et sic quandoque facta remaneat in^{fructu}fructu, et cum
 contra eos accio proferitur, per exceptionem prescriptionis animalis (1)
 animalis voluit se liberari; in debeatationem itaque criminis
 discernitur, ut si quis de furto aut latrocinio in iudicio con-
 vincatur, si est puerum, autem in domo villa, aut in finibus
 eius una pueri secum minima de civitate ipsorum, tunc
 obiectus ^{animalis} animalis prescriptionis procedit et habet locum con-
 tra agentem de furto. Non autem ab iniunctis ^{vel} et re-
^{ut} ut sunt distantes, non alia prescriptio ^{vel} exceptiones agentis. [distrahentes]
 tem ^{de} de furto repellit, nisi tantum triennalis et imputentur etiam
 sine suspicio omnes desides et leni, qui in sui dampni
 recuperatione minime curaverint vigilare etc.

C. XXX. De fureis.

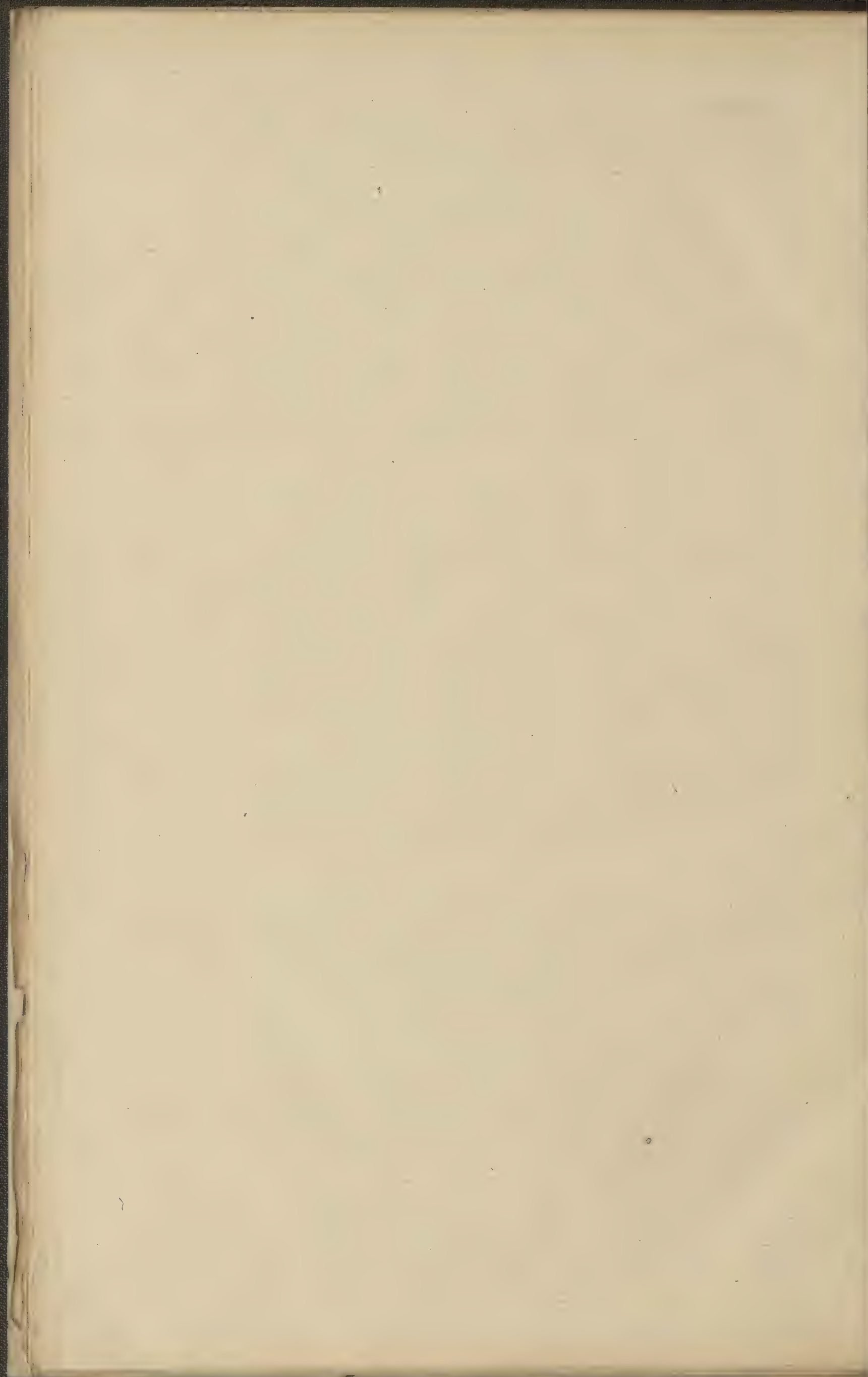
110. (112). Si cuiuscunque fuerit imputes ante lapidationem
 etatem aut iudicia trahantur super hereditaria questione
 ne et ob defectum etatis cum actore libere contestari^{ne} ne. [si respondere]
 queant, propter quod et interduccionem iudicis [liber]
testatur eadem usque ad etatem debitam illorum pro- [alias respondere]
porum protrahatur et dilatione pendente aliquot anni [pendere (1)]
 effluere consueverunt. Quibus ^{denique} hinc provis lapidationem
 etatem attingentibus, si questio eadem ipsis immutetur,
 exceptiones prescriptionis idem fuerit agentibus de se
 illorum annorum, quibus insinuat fuerint, offone, [etati indicati]
 re non valebunt, sed tantum obtineant illorum dierum
 prescriptione, si quia fuit apud ipsos vel eorum proge-
 nitores, antequam fuissent primo ad iudicium super
 eadem causa vocati etc.

Capitulum XXXI. De personis.

111. (113). Cum realis distinctio personarum habeatur in,
 ter quas quedam personae libere, ut virorum, aliam [25, b.]
 autem, ut mulierum minus libere agere possunt in
iudicio, super rebus et hereditatibus ipsis debitis si-
ne obligatis, propter quod statuimus, ut viris et [tantum]
masculis prescriptio triennalis habeatur proval; viduis
vero sex anni propter fragilitatem sexus in prescrip-
cione opponantur; mulieri autem maritale, sine cu-
m [habet] sui ipsius liberam potestatem propter [libet habere]
maritum decem anni curant in prescriptione etc.

Ca. XXXII. De calumpniis.

112. (114). Et calumpniis notarium tantum omnis via
 precludatur, consueverunt etenim quidam multum
 litigiosi calumpniiose viros innocentes de crimine ho-

—○—

71. C. XXXIII. de viris famosis.

(115). Ut viri famosi et iuste viventes aliqua preroga-
tiva apud nos, inter ceteros nostros fideles ~~consolentur~~, sta-
tuimus de posterum baronum voluntate, ut si quis mi-
les aut nobilis, cum alias questio furti nunquam in iudi-
cio mota est, et de crimine furti aut latrocinij accusetur,
phas sibi sit propter bonam presumptionem habitam de
ipso apud vicinos, per proprii iuramenti protestacionem
a tali accusatione se exfurgare etc.

—○—

modulation; ~~different~~^{but} system of ~~different~~^{different} ~~series~~
series in constitution, etc.

Ca^m. XXXVII. De diligantibus.

- [illegible]

117. (120). Similiter redarguens sententiam subiudicis contra ipsum non debet audiri, nisi sibi folles vulpinos vel tres perlonas curaverit assignare, qui eidem subiudici cedunt, si se iuste improbaiverit iudicare. Et id, quod de iudice premissimus, de castellano etiam ^{si} censendum. Si vero iudicibus castellanorum obiciat aliquis fabularem sententiam, ^{audire} ~~respondere~~ minime leve. alio, donec ^{aut} illis folles agnoscant ^{dedent} ~~presentare~~, quia pro se oblinere poterant, si ~~similiter~~ suum iudicium ostenderint fore iustum etc.

XXXXIX. de pignoribus

118. (121). Item ubi curie nostre sunt remote, terrigenae no-
stri faciunt recepta pignora ad curiam castellani aut
palatini Cracoviensis, ~~vulgariter dictam vbori~~, in ter-
ra Cracoviensi prenotata ~~consumorantur defetere illi~~,
deinde de palatino Sandominicensi volumus intelligere. Hoc
specialiter declarantes, quod officiales alii provinciarum
non nisi palatini instituire debent (faciuntatem, et ^{instituire})
eandem indicant, et pro afflictionibus ^{et} invenientibus ^{et}
pro capite eundem fines exigere et tenere volumus.
Item habemus faciuntatem etc.

XI. Quia in omnibus terris debet esse unum.

1122. (122)¹ Inner and outer horizontal sections from chamber in
which inner section are all the uppermost in position. The
outer section is expected to be of equal.

B

12

14

16

B.

46

1

(12

tenentur pro eadem, quamvis pater legitimus non habe-
ant. Item si quis pro patre ipsorum ²fideiussor ³in iudicio
caucionem et vivente patre pro iudicio fuerit
provocatus, tunc fieri respondere vel solvere tenentur
non expectando annos suos. Aut si pater pro aliqua
hereditate citatus fuerit adhuc vivens, tunc etiam
fieri respondere tenentur pro eadem hereditate.

XLIV. De tutoribus puerorum.

123. (126). Multociens contingit, quod pueri in orphanitate
constituti, aliqui, quasi ⁿpater compacientes, ipsos
nomine tutoris recipiunt in curam et tutelam, ~~seu~~ donec
ipsis ad etatem legitimam venientibus, a tutore po-
tunt exigere rationem de bonis et rebus mobilibus et
immobilibus quibuscunque. Unde de consilio baro-
num nostrorum statuimus, quod tutor peractus tempo-
ribus de nullo rationem facere tenetur, nisi de censi-
bus et iumentis indigentibus etc.

XLV. De nuptiis filiarum.

124. (127). Statuimus etiam, quod postquam aliquis nostrorum
nobilium filiam suam, vivens nuptiis tradiderit,
et dote ^{suam} ~~sibi assignaverit~~ ^{bonam et} competentem, ipso defuncto assignaverit
eadem filia in fratribus repetere non poterit. Si vero
patre mortuo filia vel filie remanserint in nupte, si
filia fuerit pollatini et possessiones nulle fuerint, et
dote centum marce pro dote per fratres assignentur.
Ubi vero possessiones patris et filie nulle vel una he-
reditas, fiat existimacio in valore et pars contingens
cuiuslibet sorori ^{id} per fratrem nomine dotalis pecunie
per solvantur. Et idem sententiamus de filiabus imperio-
rum nobilium a pollatino, quod cum eas in vita
tradiderint maritis, dote similibet exidem competentem
assignata, quibus de hac hinc sublati, fratribus ques-
tionem movere non poterint; fratres vero uterum cuius-
libet sorori nulle ~~et~~ ^{id} marcas solvere tenentur, si sexaginta
possessiones sunt nulle, ut prefertur; si vero francie fi-
at existimacio, ut supra, et pars contingens cuiuslibet
sorori in pecunia per fratres ex solvantur. Fratribus vero
uterum non exstantibus idem volumus de patruilibus
esse intelligendum; et patruilibus non existentibus, qui-
libet ~~qui~~ de eisdem nominis et consanguinitate proxi-
mior extiterit, in bonis hereditariis ~~et~~ ^{et} patruinoribus
libus succedere poterit, sororibus dotalis, ut superius est
descriptum. Et in herem quod sorores non fuerint mariti.

[27, b.]

[sexaginta]

[etc. XLVI.]

moniales, copulata, hereditates patrimoniales quicunque
modo vocentur, predicti fratres possidebunt, quicunque
ipsas nullum traxerint, ipsi dolum assignando compen-
santem, ut superius est descriptum. Hoc specialiter declar-
ando, quod cum pater in vita sua aliquam nullum
traxerit, ~~et~~ hoc debet contentari, quod sibi frater assi-
gnaverat adhuc vivens, nec fratribus pro dote aliquam
questionem poterit movere, sed contentari debet de eo,
quod parentes ipsius viventes pro dote, sui, consules compares
existentes, sunt largiti etc.

[ex ipsis]

XLVII.

125. (129). Item statuimus, quicunque virginem, cuiuscumque
que status vel conditionis exstiterit, sine voluntate pa-
rentum rapuerit ^{aut} et eam violenter oppresserit, vita ip-
sius sit in offresse virginis gracia et amorem eius,
dem. Folia omnino sine voluntate parentum rapitori
consensuens, vel se procurans ^{recipit} a rapto, et si eandem
postmodum matrimonialiter fuerit coniuncta, nichilo-
minus dolum annulat, ita quod parentes ^{et amici ipsius}
~~cui~~ non leneantur sed dolendum eandem etc.

XLVIII.

126. (130). Quicunque vero alicui virgini ~~se~~ mulieri con-
iugate aut vidue in vila, campo, schola, domo vel vil-
la opprimendo violenciam fecerit, et virgo ^{vel} mulier
violatoris oppressionem exadens, ad villam viciniorum
veniens, ~~se~~ in villa existens, ad villanos clamaverit
plorando ~~se~~ lacrimando, narrando sibi violenciam
fore illam et signa ^{in ea} oppressionis in ea ^(s) apparuerint
manifesta, et subsequenter iuraverit, in nostra gracia
omniumque suis ^{deus} ~~idem~~ oppressor existat, et hoc ~~re~~ de
cuius clamore dicti villani fuerint protecti. Si vero
virgo ~~vel mulier~~ de oppressione aliquem accusaverit
calumpniose, et in ea signa oppressionis non appa-
ruerint, ut est dictum, ex tunc ~~et~~ quem accusaverit,
cum ~~se~~ sue conditionis hominibus se expurgabit, ca-
lumniatrix autem pena debita, cuiuscumque status
vel conditionis ~~existat~~ famulatus procellatus etc.

[28. a.]

[et si infra tri-
dium]

[factum]

XLIX.

127. (131). Statuendo declaramus, quod si ^{ali} quis tribus vicibus
de furto vel spolis in iudicio convictus exstiterit vel
rem furtivam ~~se~~ ^{violenter} ablatam restituerit, is
infamis permaneat perpetuus, nec eodem forte fru-
teant dignitatem, nullaque donaria in vestibus

B.

12

12

aut alijs rebus a nobis penitus consequatur. Quod si accu-
sato de furto et non comicto, adhibito certo numero tes-
tium, fuerit indicta purgatio, et si in unius testis testi-
monio defecerit, propter hoc infamis nullatenus habeatur,
sed passo damnum satisfacere teneatur.

I. ca^m.

128. (132). Statuimus insuper, quod interficiens indomitum
iumentum cuiuscunque, ~~quatuor~~^{tres} marcas, foledrum
vero interficiens, tres marcas, et ubi iumentum ictu vel
flaga ~~seu~~ culpa alicuius ~~abscidit~~^{fecerit}, marcas cum
media et pro foledro secundi anni ~~quingue~~^{quingue} marcas huius
iustitiam ~~vel~~^{modi} vel plagam inferens solvere tene-
tur. Ubi vero terci, quarti, quinti vel sexti anni fo-
ledrum occiderit, iuxta quod passus dampnum su-
per estimatione eiusdem foledri occisi iuramento
~~seu~~ firmanerit, satisfacere teneatur etc.

[finito etc.]

[lesum alicuius
lesum (s) addor-
sum fuerit]

II.

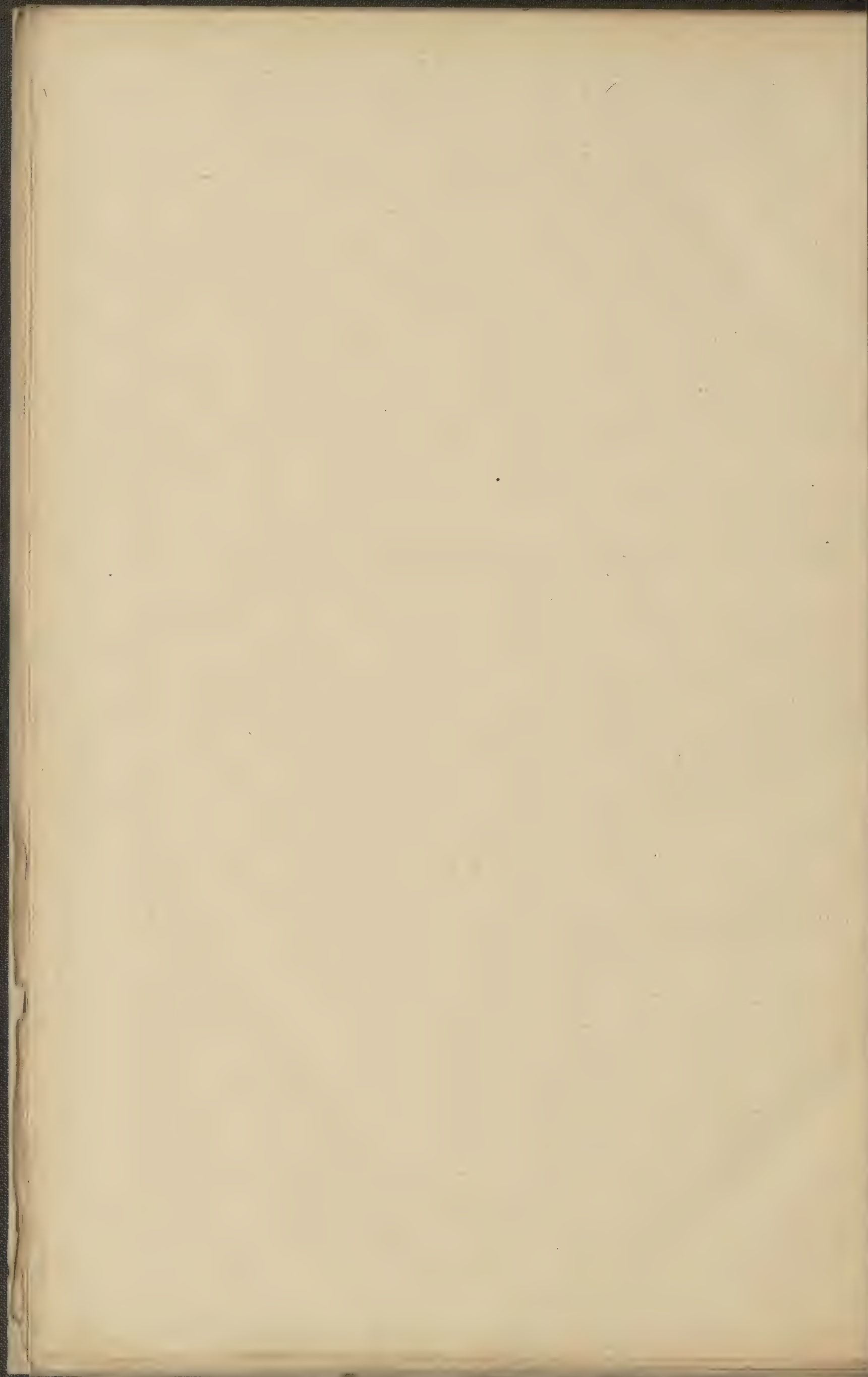
129. (133). Statuimus ^{insuper} etiam, quod quicumque habens cum
aliquo limites, ~~ipse~~ transgrediendo ligna vel quolibet
utensilia incidit, si, cuius silva fuerit, incidentem
primo in securi, et folio, ~~secundo in securi, folio et~~
~~lunica~~, tercio in bobis vel ~~in equis~~ seu in uno equo
infigurare poterit sine pena. Sed si infiguraverit
~~aliquem~~ in duobus bobis vel equis, unum pro se ob-
linet, et alium bovem ~~seu~~^{vel} equum super fideiusso-
riam cautionem dimittat, et lignum in arbore, ubi
infiguravit, excidere teneatur. Si quis vero in gajo
~~allemis~~ quercibus unam vel duas quercus incidit,
pro qualibet quercu sex scotos, si vero tres succiderit,
tres ferlones illi, in cuius gajo fecit dampnum, cum
tribus maris pro pena et ~~iudicio alias tres~~, et si tan-
tum propagines absciderit, ~~quatuor~~^{III} scotos ipsum
incidentem solvere oportebit. Et idem volumus esse le-
gendum de quercibus silvarum seu in silvis aquati-
cis, ~~videlicet circa Varlam~~^{seu} vel circa alias aquas de-
currentes. De quercibus vero mericarum, que merica
vulgariter ~~sicilur~~^{sicilur} dantrowa, duas scotos quilibet
ipsam incidens persolvat. Si autem ~~prospice~~^{ex}
querces ~~et~~^{seu} normas ~~exciderit~~^{exciderit}, volumus modo ~~infigurare~~^{infigurare}
debere. Si quis autem ~~arborum~~^{arborum} cum ~~apertis~~^{apertis} ~~excide-~~
rit, passo damnum marcam et iudicio, marcam, qui
vero sine apertis ~~succiderit~~^{succiderit} ~~arborum~~, mediam mar-
cam ~~et~~ passo damnum pro iis et iudicio convictus exsolvat etc.

[et lunica]

[in arbore]
[28, 6.]

[quolibet]

[tenuum]

130. (134). Statuimus, quod quilibet habens iumenta indomita
in vigilia ^{anch} Adalberti usque ad festum ^{anch} Michaelis sub eis,
sodia frascere teneatur, alias existimationem dampni con-
iunctus iudicio dampnum inferens domino, cuius fractura
defracta sunt, satisfacere cum pena teneatur ~~compellatur~~,
~~iudicio vero pro frasca marcam ad solvendum sit ad-~~
strictus; sed ipsa iumenta dampnum fractus ad do-
minum propriam pellere non presumat etc.

L. III. De scrophis.

131. (135). Decernimus etiam, quod quicumque scrophas
propriam ad glandines sine alterius depulerit, hic, cuius
silva fuerit, pro prima vice forcum unum, ~~secunda 2^a~~
vice ~~duos~~ porcos maculare habebit, et tertio vice si in- ^{si invenit}
venit, omnes scrophas fuerit pellere ad domum
nostram magis vicinam, eandem ~~nobiscum~~ per me-
dium divisiurus. Ita tamen, quod ubicumque predicti
porcos infra suos limites maculaverit, signum in
arbore ~~exciderit~~ ^{facere} teneatur, et si pars adversa dixerit,
non ibi fuisse porcos maculatos, ubi signum fecerit,
maculator eorundem porcorum id ~~proprio~~ ^{firmabit} iu-
ramento etc.

L. III. De a se remot.

132. (136). Statuimus, quod quando aliquis habens silvam
vel mericam a se distantem, porcos suos vel scrophas
per bona alterius intermedia ipsas ^{inviare} ~~pellere vellet~~ ^{inviare} ~~inviare~~ ^{inviare}
ad eandem, ^{quod} ~~facere non possit~~ per bona alterius,
nisi tantum per viam ducentem ad silvam ~~seu~~ ^{me-}
ricam. Et idem dicimus ^{et} per omnia observandum de ^{ad eum pertinentem}
eo, qui pro suis scrophis vel porcis pro frasco condu-
xit silvam ~~faciam~~ ^{vel} glandinibus habundantem, ^{vel lignis}
et bona alterius sunt intermedia inter silvam huius
modi vel mericam. ^{ergo} ~~et~~ ^{ergo} per cuius bona fecerit
huiusmodi domini merice vel silve ~~seu~~ ^{conductoris}
eiusdem ~~inviare~~ ^{seu} ~~pellere~~ ^{debet} ~~debet~~ ^{ex utraque par-}
te ~~seu~~ ^{ad} triginta velas glandines proprias colligat ^[provis]
~~seu~~ ^{seu} ~~deposcat~~, ut sic predictus dominus ~~vel~~ ^{seu} conductor
merice vel silve ^{pro} ~~dictas~~ ^{seu} ~~scrophas~~ ^{seu} ~~vel~~ ^{seu} ~~porcos~~
absque suo dampno ~~seu~~ ^{offensa} ~~pellere possit~~ ^{ad} ^[possunt]
eandem.

L. IV. De accusatione criminis.

133. (137). Statuimus, quod si aliquis coram nobis vel
capitaneis nostris de aliquo crimine aut maleficio ^[su] ^{[aut coram capita-}
erit accusatus, et ad ostendendam suam innocentiam ^{neq[ue] nostris]}

ciam per nos vel nostrum capitaneum admittit non
 fuerit et ob hoc ipsum fugere contingat, et in fuga huius
 iusmodi ad infamiam impuletur, idem fugiens ~~etiam~~
 reverendo in Christo patri domino episcopo Cracoviensi
 vel ~~palatino Cracoviensi aut Sandominiensi~~ protestabi-
 tur, quod nos aut noster capitaneus ~~ipsum~~ <sup>ad ex-
pugnandum</sup> admittere volumus. Et talis palatinus nos
^{alios} ~~heredes~~ terre profugo terrarum aliorum mensuram dare
 poterit et ipsum ~~profugum~~ ^{heredem} servare, infra quod tem-
 pus idem palatinus apud nos vel nostros successores
 eidem profugo gratiam et favorem querat, ut ipsum
 ad iusticiam admittamus. Quod si palatinus predictus
 non poterit obtinere, quod eundem ad exsuandam
 suam innocentiam admittere non vellemus, ex tunc
 palatinus eundem profugum ad meliorem terram suam con-
 ducere ^{debet} ~~tenetur~~. Qui a tempore conductus palatini in-
 fra annum terre, regno et terrigenis nocumenta infer-
 re non debet, uxore sua in bonis suis pacifice in-
 fra annum ^{dictum} ~~prestitum~~ ^{dimittit} et quiete. Quo anno
 exchilo, infra quod ^{em} ~~tempus~~ gratiam nostram saepe
 querere debeat, et si ipsam ^{invenire} ~~non poterit~~ et
 prefatus profugus aliqua nocumenta regno vel terri-
 genis intulerit, propter hoc ~~infamis~~ ^{non debet} ~~refutari~~. ^{instamus (s)}
 ri, nec ipsum ^{captivum} ~~per terrigenas~~, ad mortem no-
 bis ^{aut} ~~vel~~ nostros capitaneos dare ~~tenetur~~, nec propter
 hoc indignationem ^{aut} ~~vel~~ offensam nostram incurrant
 terrigenae ^{ipsi} ~~predicti~~. Si vero maliciose et absque culpa
 aliquem fugere contigerit et inire parere voluerit, et
 profugiendo nocumenta regno et terrigenis intulerit, bo-
 na ipsius ~~immobilia~~ ^{preter} ~~dotacionem~~ ^{uxoris} ~~came-~~
 re nostre ~~prospectu~~ ^{applicentur}, mobilia vero inter
 nos et barones nostros per medium dividantur. Et si
 captus fuerit per quempiam in gratia nostra con-
 sistat, nec propter captivitatem eius per amicos ~~de-~~
 bet aliqua indignatio vel inimicitia occulta vel ma-
 nifesta suboriri. Uxor vero sua in dotacione remaneat, ^{debet}
 bit, prout superius est ~~prolatum~~, vel ipsum vende-
 re liberam habeat ~~facillatem~~ ^{voluntatem} etc.

[29, v.]

LVI. De amethombus fugitivis.

134. (138). Preterea declarando statuimus, quod cum a no-
 bis sine a quovunque alio domino nobis subiecto, ame-
 tho effugerit absque culpa sui domini, idem fugiens
 nullum ius acquirat ~~sanctum~~, ^{quandiu} domino suo
 nullius

B. I.

135

136

137

—O—

Statuta et iura per prelatos serenissimum principemque
dominum Wladislawum dei gratia regem Polonie et barones
locum regni p̄sidentem in Cracovia edita et in Wartha sub
anno domini m^o cccc^o XXIII° in vigiliis beatorum Simonis
et Jude apostolorum et diebus sequentibus confirmata per
serenissimum dominum Wladislawum regem Polonie sup̄re-
numque ducem Lithuanie et ceteris approbata, et pri-
mo de transpositione terminorum.

I ca^m De transpositione terminorum

/: Warkpuzé ardybiskup 32 z rubrykami, oruacemych
nimmerami faragoldawemi ad I do XXXII. Językowi
ostatniego ardybiskupa na kart. 35, b, jest napisane:

Et est finis, pro quo sit benedictus deus in seculum seculi,
lorum amen, Anno cccc^o XI. III°.

Wojewody słowiański Tacimski — polski na którego konie
pawłówna data anno m^o cccc^o XI. III, potem caegly
list w języku polskim przedrębony cały (kart. 36, b)
i tu koniec rozpisu.

Secundum vocabula libri municipalis provincie, [35, b.
 nalis pariter et feudalis etc. Secundum vocabula bona.

Duellum tria sunt, primum duellum dicitur causa, si
 aut dicitur ibi Stanislaus super Petro obtinuit duellum
 et primum causam seu primum ca^e; 2° duellum sunt pro
 testimonio, quod debet vni probare super iurum adversa,
 iurum cum testibus, ut ibi Johannes respondit cum
 duello et sine testibus; 3° duellum dicitur bellum et sic
 non capitur hic, nisi primis duobus modis supradictis.

Item bannum regium et iudicium formatum vulgariter
 hoc hauolt vel iedmyeskenye vel etiam bannum regium di-
 citur vulgariter porabkani scand; tercio bannum regium
 sumitur pro interdicto vulgariter capawest drokubcha || [36, a.

Item latendum item est quod marca.

Item monachalis causa dicitur, que transit ali-
 cui aut monachum

Item descriptio dicitur expulsio extra civitatem vel
 villam.

Item saluatio et citacio sicut ibi dicitur, si saluatus
 fuerit iudice, et citatus iusto modo.

Item vasellus et serus.

Item illegalitas et iniusticia vulgariter nesprawedli
wasce vel wyszwecenslwo.

Item legale iudicium, magnum iudicium.

Item feudalis comes dicitur advocatus privilegiatus
 et etiam alio modo dicitur burgravius.

Item usurpat vulgariter porandra.

Item abegendum dicitur illud, quod non est in usu.

Item burgensis dicitur civis civitatis murale.

Item magister iusticiorum dicitur advocatus non pri-
 vilegiatus civitatis vel ville.

Item amonet et redicit, vulgariter odwoley odprawa.

Item omagium dicitur servitium, quod impeditur re-
 gibus et principibus vel etiam imperatori, vulgariter kol
nereslwo in omaginata cor.

Item legalitas est iusticia.

Item illicitum ius est iudicium vel inviolatum ius
 vulgariter cryste prawa vel nesporuscone.

Item impotio dicitur introitus violentus vulgariter

verisdomye iel wedanye sandem.

Item instuicio dicitur intercessio volgariter raschixene iel raschamfelenye.

Item parandus libor et mundibordius item sunt volgariter rachocra iel ofyettadlnik.

Item prolocutor est procurator est procurator volgariter reecumil, frigit dimiculus item sicut volgariter mowesa.

Item interlocutorius dicitur consiliarius volgariter ega manye iel porachenye.

Item noxer dicitur volgariter foreigresce iel crimen iel culpa, est uina, inde dicitur noxialis est culpabilis.

Item varumbris dicitur volgariter iflaccera.

Item fena dicitur maula iel uina.

Item inculpatus winowatbi.

Item rancor est ira, liuor et invidia.

Item reliis tria part: primo item est, quod amor, 2° invidia, 3° ira, unde scriptura reliis domus tue comedit me est amor.

Item eciam liuor dicitur volgariter synoxce, liuidum uoluis est syna rama.

Item nubor est verecundia.

Item mochator est fornicator.

Item nupta est maritata.

Contagium est peccus iel peccatum sex flagitium.

Item solidus duo sunt: primo item est quod firmus et sic non capitur hic; secundo est nub (numerus?) XII et sic capitur in iure iustis libri et est hinc substatm.

Item emendo podup.

Item recompensa dicitur volgariter glewna kaplata.

Item satisfactio quar.

Contumelia uolua huipilegium item sunt.

Item depravatio volgariter mararenye cerry iel ma thanyenye.

Allocutio polthanyenye cerry.

Item conflictus est contencio, his volgariter iwada.

Item reconciliatio est concordia ayestnanye.

Contubernium sullaadanye iel huipery sulad.

Contubernium eciam dicitur gromada.

Recognicio wicnanye.

Resignatio || wedanye.

Investitura weobrenye.

Quærimonium et quærimonia idem sunt volgariter
kaloba.

Cithelliger est ille qui paralyare portat.

Them solutus schelang.

Tiranentium facit.

Infesto (?) est infestio, unde dicitur ille ius infesta-
rit, est infestavit.

Them arma bellica wogetina stroya.

Them scutum bellicum scyth strogli wogeny et
eiusdem dicitur tharcca, dicitur latine rotundus clipeus.

Manifestum factum dicitur licce něl yawny v.
crinet.

Them colloquium est interlocutorium volgariter nye.
cre něl poradrenye.

Umagium volgariter holdawanye.

Dicibilis (?) est actor volgariter hawot něl gyssere.

Relentis uchofyony, Coptius duo faat, primo est yacere
et sic capulus hic alio modo dicitur rona balike volgariter
cracyna.

Them etiam varandis dicitur lutor volgariter sphacca
něl sachocera.

Them quillo est perficio volgariter gycca etiam qui
aditor est gyccina, quillacio est certificacio volgariter
ngyscene.

Incumbit est non perficio volgariter nyedobonan.

Adversarius samfyer, hostis idem.

Them feodus hanslwo wolne est dominium, et feodius
etiam dicitur wolne olowo.

Contubernium est habitaculum.

Defectio dingawanye.

Defalcacio stocrenye.

Post decemum est post mortem.

Infra decemum prederenyera.

Simple bona legale impedimentum.

Idana preegara legale etiam dicitur sthanze prey.

temyerey.

In premito foro na wywolanem thargu.

Publicata est fiscalia bona volgariter casthawyna.

Fiscacio casthawa albo tesz crachor alias castlad.

Alleph est doctrina.

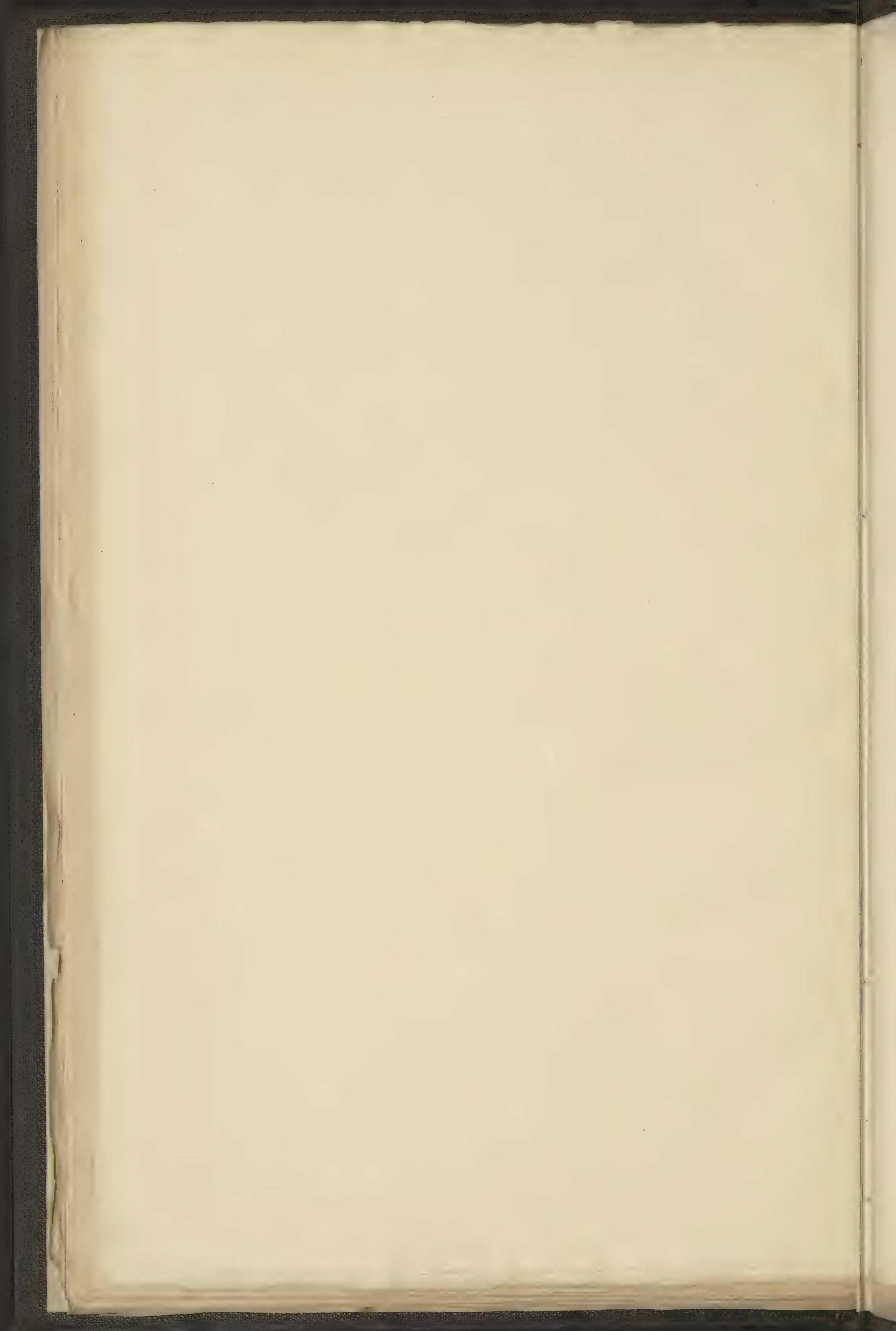
Beth est consummatio.

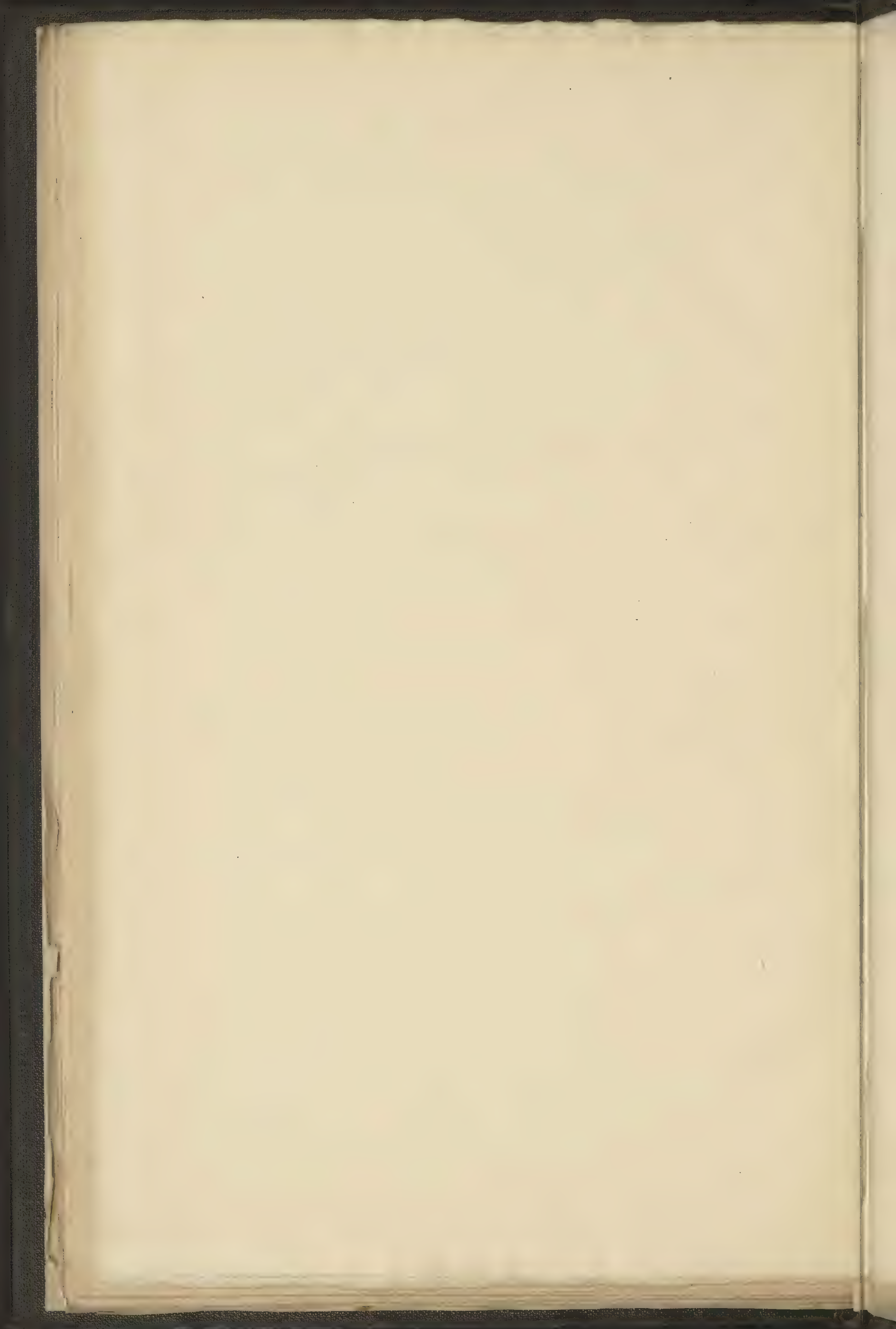
Caph est varacitas.

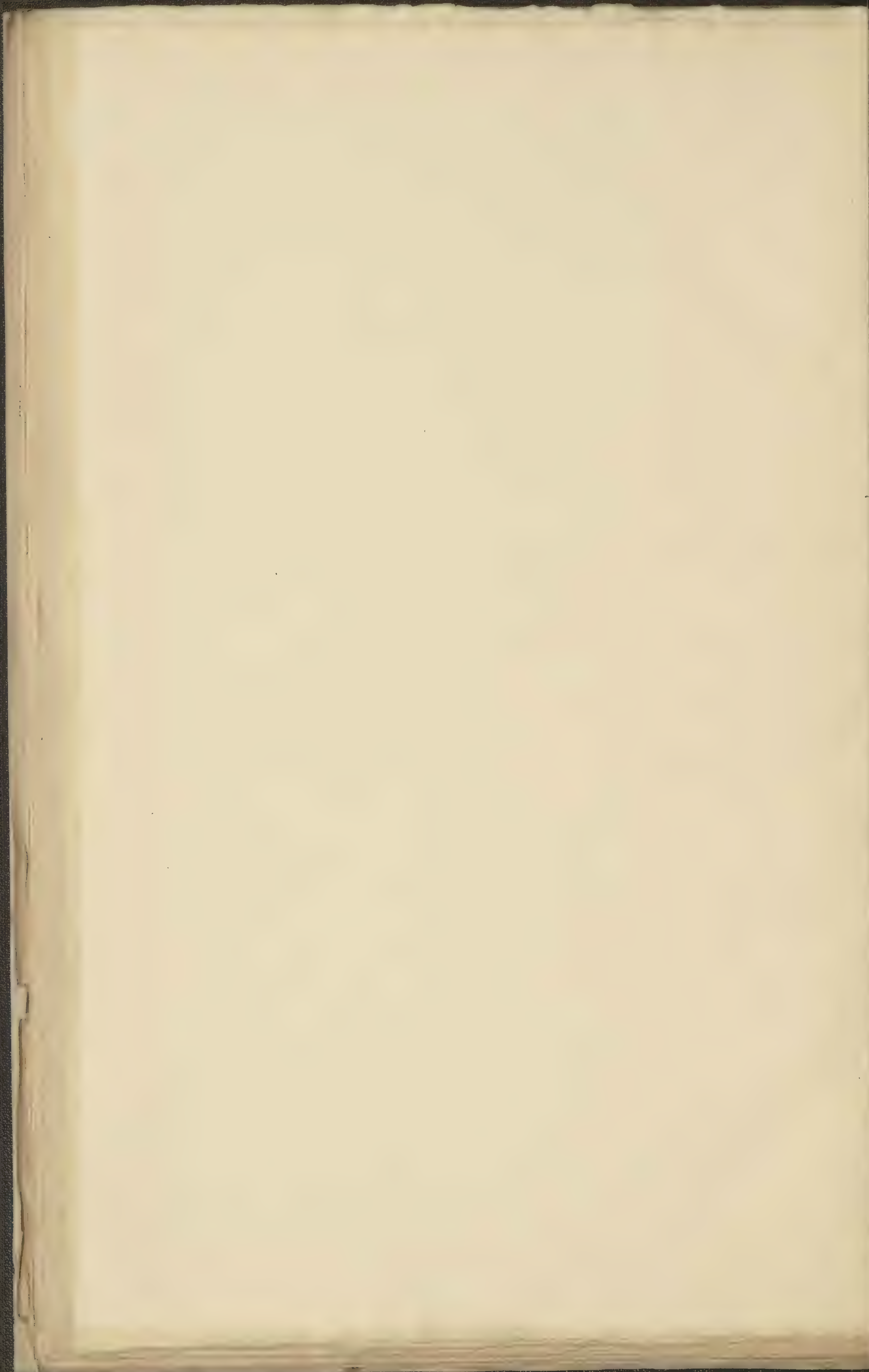
Deleph est via etc. anno M^occcc^o xliiii.

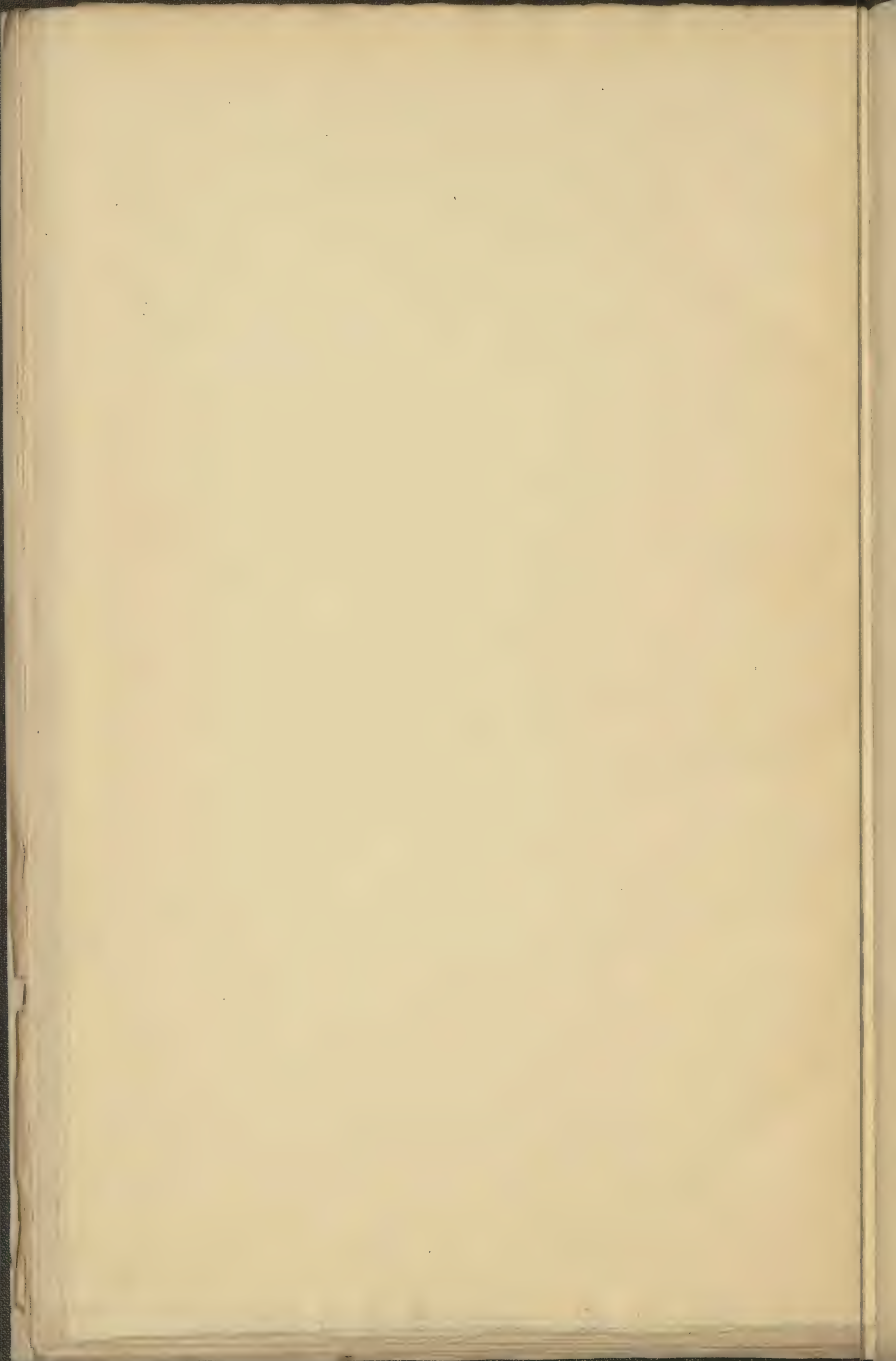
Serdeczne podlonjenje od mego serce (i) laslawe
fowithanye fawno myta, thohye sa m...
y na thue sdrowe thim listhem fylham, arz we.
fowedam, wem exe wele mibich qmarch a po grzechu
na my amie nyedbarz alefye szaf cy wsebye
maya, co ssebye klamaya, Tatom lho schizal
od medthorego lwegu, boze karat shiga thany co
co omiley mily ymowy nyewernego co gyma maye
thim stareu thohye dawom medreer etc.

/: Coby leu list przedreilany i tu domiec stronicy i rs.
napisany /

K. III, s. 16, K. 1-53.
6.V. 1952. Jaidmykova

